

EST Traveller

Eesti reisiajakiri • 4/2013 • august-sept • hind 3 € • ilmub 6 korda aastas

PÕHJA-VIETNAM

10 põhjust külastada

IDA-TIMORIS eestlaste jälgedes **POSTKAART** Peruust **UNGARIS** rikkal sugulasel külas **VEINIREIS** sealsamas **ZIONI RAHVUSPARK** Ameerikas **SEIŠELLIDE** imelised saared **FILIPPIINIDEL** riisiterrassidel ja sukeldumas **KRUIISIL** Kariibidel **NEEME KÜLA** kalarestoranis



9 771736 002002

ISSN 1736-0021

Audi A7. Erakordne auto. Erakordse hinnaga.



Audi A7 Sportback 3.0 TDI q Aut (180kW / 245hj)

Kiirendus 0-100 km/h: 6,3 sek; Keskmine kütusekulu: 5,9 l/100 km; Keskmine CO₂ emissioon: 156 g/km.

Audi Tallinn Paldiski mnt 100a **Telefon:** 611 2000 **E-mail:** tallinn@audi.ee

Audi Kuressaare Tallinna tn 61a **Telefon:** 453 0100 **E-mail:** kuressaare@audi.ee

Audi Pärnu Tallinna mnt 87e **Telefon:** 444 7130 **E-mail:** parnu@audi.ee



Komfortpaketti kuuluvad:

- ▶ Võtmeta avamis- ja lukustamissüsteem "Comfort key"
- ▶ Kaugtulede ümberlülitamise assistent
- ▶ Elektrilise soojendusega esiistmed
- ▶ Esiistmete nimmetoe elektriline reguleerimise võimalus
- ▶ Elektriliselt reguleeritavad mälu-dega komfortistmed
- ▶ Parkimisabi "Plus" auto esi- ja tagaosas
- ▶ Automaatselt tumenev sisepeegel
- ▶ "Audi music interface"
- ▶ Püsikiirushoidja
- ▶ Telefon - "Bluetooth interface"

NB! Ainult koos navigatsioonisüsteemiga ja nahkpolstriga (N5D või N5W) ja peegli-tega 6XL

Hind kokku: 5880 EUR

Kampaaniahind: 1065 EUR

Eksklusiivpaketti kuuluvad:

- ▶ "Head-up display"
- ▶ Kaugtulede ümberlülitamise assistent
- ▶ LED-tehnoloogiaga esilatarnad
- ▶ Toonitud turvaklaasist katuseluuk
- ▶ Laiendatud nahapakett
- ▶ Parkimisabi "Plus" auto esi- ja tagakaameraga tagaosas
- ▶ Automaatselt tumenev sisepeegel
- ▶ Kõlarisüsteem "BOSE Surround Sound"
- ▶ Servosulgur ustele
- ▶ Valgustuspakett "Ambient lighting"

NB! Ainult koos S line välispaketiga (PQD) ja Exclusive dekoorliistuga (YTA), kõlarisüsteemiga (8RY või 8RF) ja Milano nahkpolstriga (N5W) ja mitte koos standardraadioga

Hind kokku: 9685 EUR

Kampaaniahind: 3360 EUR



12



16



24



26



32



48



56

12 Kurioosum

Eesti-sõbrast galiitsia rännumees Rafa leidis Ida-Timoril Eesti jälgi.

16 Põhja-Vietnam

Silvia Pärmanni 10 põhjust minna, kui Rambo, kommunistid ja kevadrullid kunagi meeldinud pole.

24 Postkaart

Surnute koobas Peruus Kaupo Kikkaselt.

26 Rikkad sugulased

Silvia Pärmann tutvus Budapestis ja Balatoni kandis sugulasrahvaga.

32 Ohtlikud matkad pühanimedega kanjonis

Priit Pullerits matkab seekord Zioni rahvuspargis Utah' osariigis.

40 Merekookose ja hiidkilpkonnade maal

Seisellide postkaardivaated on päriselt olemas, kinnitab Häli Kummel.

48 Võimas loodus ja veidrad vestlused

Raimo Matvere külastas Filipiinide vähem käidavaid kohti.

56 Kruisile maailma suurimate laevadega

Kaks teekonda Kariibi merel Katrin Samliku soovitusel.

62 Kalarestoran Neemel

Tõeline ja hea rannarestoran Ruhe.



REIS POLE MÄNG

SALVA24.EE KESKKONNAS
KINDLUSTAD KIIRELT JA SOODSALT

 **SALVA**
KINDLUSTUS

TUTVU TINGIMUSTEGA VÕI
KÜSI LISAINFOT WWW.SALVA.EE

Rongiga sõitma!

Meie raudteel on lõpuks uued rongid ja see on tõesti üks imelugu. Hetk, ja praegu veel liikuvad Edelaraudtee vanakesed saavad samuti asenduse. On ka põhjust. Riia vagunitehase mudel DR1, mis meile nõnda koduseks on saanud, pärineb aastast 1963, seega on tal kätte jõudnud juubeliaasta.

Rong on võrratu liiklusvahend, eriti see nüüdisaegne isend, mis erksas oranžis vormis hääletult mööda raudteed vuhiseb.

Kui nüüd Eestist veel välja ka saaks! No natuke saab. Moskvasse ja Peterburi. Tegelikult on veider ette kujutada, et veel mõned aastad tagasi tuli Piiterisse sõita bussiga ja seda ajaloo taustal, kus meie eisisid juba 1870ndal võisid nautida rongisõidu võlulid.

Kahjuks on neil liinidel ikka vanad rongid ja tänava suvel Peterburis käies tuli ka pilet osta Balti jaama kassast nii nagu ennevanasti. Internetiteenus lihtsalt puudub. “Даже у нас такого музея нет,” (isegi meil pole sellist muuseumi) teatas Moskva proua, kellega me seal sabas üheskoos tunnikesse kvaliteetaega veetsime. Tore sotsiaalne eksperiment vähemasti, wifit polnud, EMT 3G levi kassani ei ulatunud ja inimesed said rahulikult omavahel suhelda. Rahvaste sõprus õitses!

Tegelikult on see muuseum maru piinlik. Oleme ju harjunud, et meil asjad erinevalt Venemaast toimivad, aga unustage see müüt. Näib, et asjalood on vastupidi. Kuuldavasti töö veebimüügi kallal siiski käib ja rahvusvahelise müügiliidese juurutamine võtab lihtsalt natuke aega, aga see rongiliin on ju käigus õige mitmendat aastat. Hiljuti Peterburi suunal käiku veel üks rong ja nõudlust näikse olevat. Jah, piletihind on küll kõrgem kui bussil, aga bussiga Peterburi sõit võrdub oma olemuses tõesti kunagise postitõllaga.

Üks Estravelleri autor teatas mu kurtmise peale, et üleüldse sõidavad need rongid valel ajal, vanasti oli öörong ja valge aeg ei kulunud sõitmisele. Halloo, Denes! Soomlased sõidavad Helsingist Peterburi kolme ja poole tunniga ning see on tegelik viis, kuidas reisides valget aega säästa. Nõnda saab teoorias Tallinnast laeva peale astuda, laevalt raudteejaama jalutada ning Helsingist rongiga Peterburi sõita üsna sama ajaga, mis praegu siit otse minnes kulub.

Olukord oleks parem, kui ka meil õnnestuks piiriprotseduurid liikuvast rongis korraldada ning kuue ja poole tunnisest sõiduajast saaks nõnda rohkem kui tunni näpistada. Võimalik, et sellisel juhul oleks mõtet ka moodsamal ja kiiremal rongil, sõidab ju seda liinigi auväärse eas vanake. Teede- ja sideministeerium, ptüi, majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, kas te saate ehk midagi ette võtta? Või on veel mõnest ametkonnast abi?

Venemaa on äge kõigest viimase aja kriitikast hoolimata. Ports toredaid inimesi ja värvikat kultuuri, seiklusrohkest ärimaailmast rääkimata.

Ja lõpuks ootame me muidugi Euroopa-ühendust. Juba oli kuulda, et raudtee tahab läbi minna kohast, kus ma loodan lambaid karjatada. Õigemini, miski ulmelai teeninduskoridor ulatub sinnamaani. Kas tõesti on ka kodanik reisijakirja toimetusest see, kes nii väärt ettevõtmisele pidurit tahab tõmmata, kuulutades *not in my backyard*?

KARL-KRISTJAN NIGESAN

Estraveller



KAANEFOTO

Silvia Pärmann, Diivan

Hmongi tüdrukud

Põhja-Vietnami Cat Cati külas.



Eesti reisijakiri aastast 2000.
Ilmub veebruaris, aprillis, juunis,
augustis, oktoobris ja detsembris.

VÄLJAANDJA

Criteria VMG OÜ

SISU Alari Rammo, alari@criteria.ee

VORM Karl-Kristjan Nigesa

KEEL Katrin Kern

KAARDID Helle-Mai Pedastsaar

RISTSÕNA GH Press

REKLAAM Nordicom, 5666 7770

reklaam@nordicom.ee

WWW.TELLIMINE.EE

12 kuud – 17 eurot
6 kuud – 8,60 eurot
otsekorraldusega – 2,9 eurot

Trükk Printall

Väljaandja, toimetajate ja autorite vastutus piiratud. Väljaandja ei vastuta teenusepakujate poolt tehtavate muudatuste eest sõiduplaanides, hindades jms. Ajakirjas ilmunud materjalide kasutamine on lubatud ainult täieliku viitega allikale.

Internetis www.issuu.com/estraveller

Uue Peugeot 2008

ostul maksame sinu vana auto väärtusele
1000€ peale ja seda kuni novembri lõpuni!



HIND ALATES **13 750 €**

PEUGEOT LIISINGU KUUMAKSE ALATES **164 €**

peugeot.ee/2008

Kasutusrendi tüüpi autoliisingu krediidi kulukuse määr on 2,91 % aastas järgmistel näidistingimustel (seisuga 01.09.2013): vara hind 13 750,- eurot käibemaksuga, sissemaks alates 10%, jääkväärtus 25%, aastane intressimäär 2,25 % + 6 kuu Euribor, periood 60 kuud, lepingutasu 199 eurot. Hinnad sisaldavad 20% käibemaksu. Peugeot Liisingu pakkuja on SEB Pank. Enne lepingu sõlmimist tutvuge tingimustega ning vajadusel konsulteerige Peugeot' asjatundjatega. Keskmine kütusekulu alates 3,8 l/100km, keskmine CO₂ emissioon alates 98 g/km. Pakkumine kehtib 30.11.2013.



LINNAMAASTIKULE LOODUD

MOTION & EMOTION



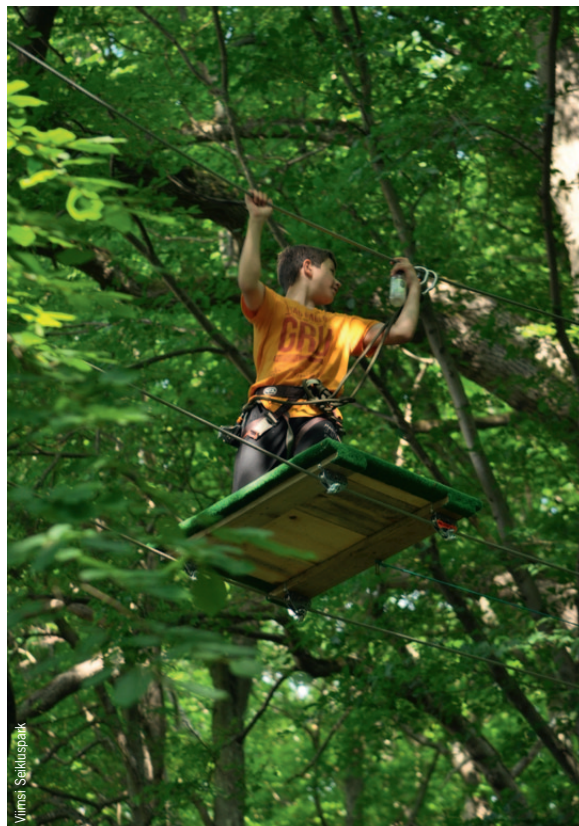
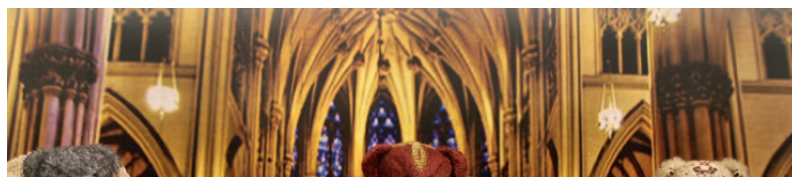
PEUGEOT



Grand Rose Spas neli uut sauna

Ülemereterritooriumil Kuussaares asuv Grand Rose Spa võib oma saunakeskust tõesti keskuseks kutsuda, sest tegu pole lihtsalt paari erineva higistamistoaga, vaid kõik on päris ägeda sisekujundusega ja läbi mõeldud. Soome saun Red Hot on neist see klassikaline, temperatuuriga 90 kraadist. Kadakasaun on vähem kuum, kadakase aroomi ning kadakaseibidega seintes, vaatega saunakeskusele. 70 kraadi kandis on sooja kasepakkude ja -okstega kaunistatud kasesaunas, kus meelelahutust lisab ka multimeediatelekas.

Seegi pole veel kõik – hotelli sisehoovis sai valmis ka välisaun, järjekorras seitsmes. Head Saaremaa kööki saab suvehooajal terrassil nautida ja see tähendab muidugi suitsukala ja koduõlut!



Viimsiski avati seikluspark

Tallinnas on nüüd tervelt kolm seiklusparki, kuhu kannatab hea ilmaga minna veel sügisegi poole. Lisaks Nõmme omale sai suve hakul oma seikluspargi Pirita ja juulis valmis kolmas Viimsi reljeefsel maastikukaitsealal. Viimase idee ja teostuse taga on tuntud moosekant Jaagup Kreem. Viimsi seikluspargis on kolm rada, mis sobivad igale vanusele alates 115 cm pikkustest. Lühemad peavad ootama kasvamist või kevadet, mil lubatakse ka neile sobivat rada. Rajale pääseb iga päev kella kümnest kuni seitsmeni õhtul, piletid maksavad 3–12 eurot sõltuvalt rajast ja külastaja vanusest. Loe lisa www.viimsiseikluspark.ee.



Mõmminäitus “Art Teddy Planet”

Väga popp näitus-mess “Art Teddy Planet” toimub tänavugi 12.–13. oktoobriks Saku Suurhallis. Baltikumi ainsa omasuguse tänavuseks teemaks on Teddy Fashion Weekend.

Näitusele kogunevad kunstnikud-teddistid, kunstnikud-nukumeistrid, kolleksionärid, käsitöökauplused, autorinukkude ja karude harrastajad. See on ainuke mess Baltikumis, kus esitletakse karusid nii mitmekesiselt: haruldastest vanaaegsetest museaalidest alates kuni

moodsate ja disainerikarudeni. Kunstnikud-teddistid ja kunstnikud-nukumeistrid erinevatest riikidest toovad Tallinnasse eksklusiivseid karusid, nende sõpru ja nukke, igaüks unikaalne.

Kogujad esitlevad oma kolleksioone, ent saab ka osta nii mõmmisid kui materjale nende valmistamiseks, samuti õppida viimast töötubades. Sisepääsu saab lunastada Piletilevis ja kohapealt viie euroga, lastele kolmega. Vaata lisaks www.artplanet.eu.

Põhjalikud ringreisid kogenud reisijuhtidega



Safari Serengetis. Foto: Argo Schneider

AMAZONASE JÕEL - sõidame ainult meie rühmale kuuluva väikese laevaga avastama maailma suurimat jõge
KOREA ja JAAPAN - kirsioites kevad
TIIBET - maailma katusel

HENDRIK RELVE

BORNEO SAARE METSADES
TANSAANIA - suur safarireis Serengetis
INDIA - ainulaadne loodusreis

TEET TOOME

BHUTAN - õnnelik maa Himaalajas. Festivalireis.
TIIBETI uusaasta pidustused Gansu's, Ida-Tiibetis
HIINA - Keiserlik Peking ja Suur müür

MÄRT LÄÄNEMETS

TAIWAN - ringreis imekaunil saarel
Saladuslik PÕHJA-KOREA ja Aasia tiiger LÕUNA-KOREA

HANNES HANSO

IRAAN - Pärsia pärl
PÄRSIA LAHE RIIGID: AÜE-OMAAAN-KATAR-BAHREIN
BANGLADESH - maailma suurim mangroovimets, puutumatud rannad, eriline kultuur

ARGO SCHNEIDER

SEIŠELLID - ainulaadne paradiis

KERTU ja RIHO-BRUNO BRAMANIS

JAAPAN - värvikirev sügis
JAAPAN - kirsioites kevad
JAAPAN - väga põhjalikult

MATI KAAL ja RIHO-BRUNO BRAMANIS

BOTSWANA suur loodusreis ja VICTORIA JUGA
TANSAANIA - suur safarireis

TARMO KULMAR ja TEET TOOME

PERUU - iidsete tsivilisatsioonide jälgedes

JAAN KAPLINSKI ja ARGO SCHNEIDER

UUS-MEREMAA - väga põhjalik ringreis ja aastavahetus
Tokyos

MARTTI KALDA

MEKONGI JÕEL: VIETNAM-KAMBODŽA

ANDRES ADAMSON

LADAKH: matka- ja džibireis Karakorami ja Induse orus,
Hemise festival

ANNELI VILU

LÕUNA-HIINA müstiline loodus ja kultuur. Avastamata kohad Guangxi, Hunani, Guizhou provintsis
HIINA: Peking - Guilin - Ping'an võimsad terrasspõllud -
Li jõe kruis ja karstimäed - Xingping
HIINA suur ringreis: Peking-Xian-Yangtse kruis-Lijiang
Shangri-La

MARIA VISNAPUU

HIINA: Peking - Suzhou - Wuzhen - Shanghai

Soome parim restoran sulgeb ukсед

Meile lähim kahe Michelin'i tärniga väärtustatud restoran Chez Dominique sulgeb ukсед ja see on paras löök ka ees-timaistele ekstreemgurmaanidele.

Chez Dominique on tegutsenud Hans Välimäki, Soome parima koka ja toidu-uuendaja omandis ja käe all juba 15 aastat ning see on pikk aeg, mis võib tekitada ka mõningase tüdimuse. Tase-melangust pole olnud, väljavõideldud kaks Michelin'i tärna püsivad tänaseni ja see on uskumatu saavutus. Nii kaugel põhjas kolme tärniga pärjatud restorane lihtsalt ei leidu.

Millal ukсед kinni pannakse? Tuleb välja, et juba oktoobri alguses. Niisiis, kui soovite proovida põhjamaade tippkvaliteeti, siis tuleb kiirustada. Raskem rahakott tuleb ka kaasa võtta, klassikalise ja eksperimentaalse kulinaaria piirialal opereeriv köök on kõike muud kui odav. Ilus on ka, üheksakäiguline üllatusmenüü on otsekui ekskursioon soome disaini ja kujutava kunsti maailma. Maksab see ühes veinide ja asjakohase šampanjaga u 300 € külalaste kohta, mõõdukamad sööjad pääsevad natuke soodsamalt (100 € on ka raha) ja hoogsamad võivad soovi korral kulutada väikese varanduse.

Kas sellises suurusjärgus kulu on õigustatud? Estravelleri kogemus võimaldab väita, et on. Hea kunst on kallid ja sellest saadud elamus asendamatu.

Mis saab tippkokast edasi? Tänavu oli aasta, mil Hans Välimäki tegi kannapöörde ja avas uue restoraniketi, mis serveerib ... burksi. Midhill on meil veel proovimata, aga selle menüü on igatahes intrigeeriv. Kiirtoit on uus gurmees, nõnda on see ka meile juba mõnda aega tundunud. Unustage molekulaarne gastronoomia.



Rendi reisile tahvelarvuti

Tallinna lennujaamas saab iga Läti, Leetu või Norra lendaja nüüd lisaks raamatu laenutamisele rentida 3G internetiga tahvelarvuti. Hind on lõuna poole minejaile kolm, põhjas viis eurot päevas, mis on rändlustasude hindu arvestades ikka päris soodne. Interneti kasutamist lubatakse piiramatult ja tarkvarast peaks tahvlid sisaldama vajalikku orienteerumiseks ning meelelahutuseks.

Teenust pakub Eesti idufirma iGOonline, plaanis on laiendada tahvelarvutite rendileandmist neile, kes reisivad Rootsi, Bulgaariasse, Tšehhi, Ühendkuningriiki ja Soome.



Sotši olümpia piletid müügil

Sotši olümpiamängud jõuavad üha lähemale – XXII taliolümpia toimub Venemaal tuleva aasta 7.–23. veebruarini.

Estravel on taas mängude ametlik esindaja Eestis, mis tähendab ka piletite broneerimise võimalust just Estravelis. Saadaval on pääsmed ava- ja lõputseremooniatele ning erinevatele aladele, nagu näiteks murdmaa- ja mäesuusatamine, suusahüpped, kiir- ja iluuisutamise ning jäähoki. Hinnad algavad 37 eurost ja pileteid on tavapäraselt piiratud koguses. Mängudest lähemalt loe www.sochi2014.com/en.



Taevased sõnumid

ESTONIAN AIR hakkas suvel tavaklassilennule letist registreerimise eest kümneurost tasu küsima, ent teatas nüüd ka automaatsemast võimalusest kui ise netis või kioskis toimetamine. Selleks tuleb piletit ostes sisestada ka oma vähe taibuma telefoni number, kuhu saadetakse kinnitus ning link pardakaardile. Viimast ei saa Moskvast, Kiievist ja Peterburist ning jätkulennul, samuti tuleb istekohta valida soovides see pärast ise käsitsi ära teha. Üldiselt paistab aga lootuskiiri, et Estonian Air-ist hakkab edaspidi vaid häid uudiseid tulema ning ehk see napakas *check-in'i* protseduur üldse kunagi ära kaob.

LOT tutvustas augustist oma põhjalikult täiustatud toitlustuskontseptsiooni ja uusi lisateenuseid, mis tagapool istujatele tähendab, et nemad saavad edaspidi vaid tüki šokolaadi. *Dzięki*.

FINNAIR (oneworld) hakkab uuest aastast märtsi lõpuni lendama kaks korda nädalas Norra päris põhjatippu Tromsøsse. Erinevalt ehk Põhja-Soome kogemustest on Tromsøs aga sel ajal päris soe ja Golfi hoovus pakub lausa plusskraade. See ei takista aga suusatamast, matkamast, koerte või põtradega kelgutamast ja virmalisi vahtimast. Veebruaris toimub Tromsøs ka suur saami nädal.

TALLINNA LENNUJAAM muutub vähehaaval sarnasemaks oma laia maailma kolleegidega. Reisijatele uute poelabürintide järel on valmis saadud ka midagi tsipa toredamat: terminalis on hakatud kunstnikele näitusepinda pakkuma. Esimesena avas seal maalinäituse "Lennukiakna ökoimpressionism" Triin Veersalu ja see jääb kusagil terminali teisel korrusel üles septembri lõpuni.



Karl-Kristjan Nigelsen

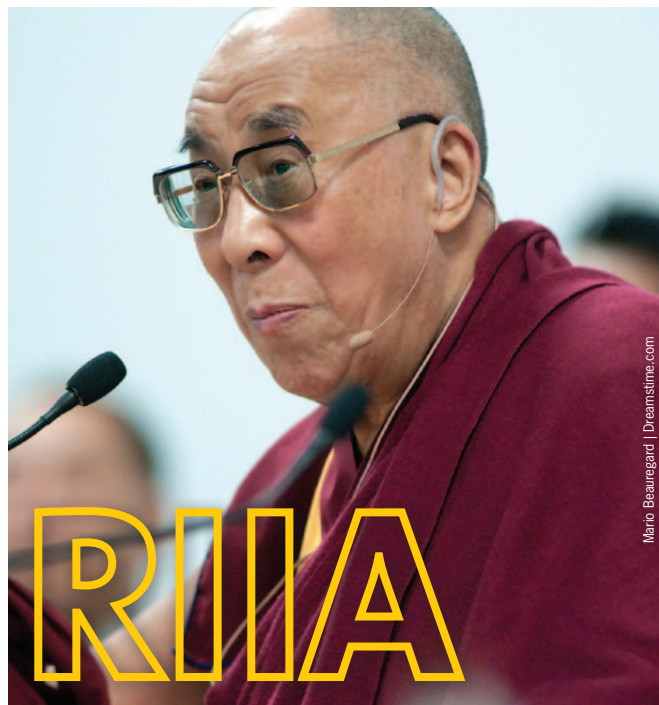
9.–14. septembrini tõstetakse Helsingis tänavu teist korda jälle valgusvihku kohalik väikeettevõtlus. **POP IN A SHOP** nime all pakuvad poed ja restoranid hulka ainulaadseid tooteid, head teenindust ja üritusi. Osaleb mitusada ettevõtet.

Kes PÖFF-i ära ei jõua oodata, võib sügisese Helsingis kolamise vahele valida midagi ka 12.–29. septembrini toimuvalt filmifestivalilt **“ARMASTUS JA ANARHIA”**. Kava ja piletimüük septembri esimestel nädalatel.

Kalaturg **SILAKKAMARKKINAT** toimub tänavu 7.–13. oktoobrini, ikka nii, nagu 270 aastat tagasi alustati.

Igasugu taate tegutseb veel, ja miks nad ei peakski, kui nad surnud pole. **FLEETWOOD MAC** jättis oma Helsingi kontserdi küll ära, aga 23. oktoobri Stockholmis Globeni oma on jõus. Hartwall Areenal näeb novembris teist igiliikurit **BLACK SABBATH**it, veidi hiljem **SIGUR RÓSI** ja detsembris **DEPECHE MODE**'i.

Helsingi Disainimuuseumis on veel 22. septembrini avatud asutuse 140. sünnipäeva tähistav ülevaatenäitus Soome disainist, mis üksiti lõpetab põhjalikuma disaininädala.



Marie Beauregard | Dreamstime.com

9. septembril näeb Arëna Rígal natuke tavatumat staari – Tema Pühadust **DALAI-LAAMAT**. Tiibeti vaimse liidri avalikule loengule kaastunde kultuurist müüakse seekord pileteid, mida saab mugavalt meie Piletilevist. Loeng on inglise keeles läti- ja venekeelse tõlkega ning tulu ei lähe mäedžeridele, vaid ürituse enda korraldamiseks ning heategevuseks.

1. oktoobril näeb ja kuuleb Palladiumil Briti alternatiiviroki kollektiivi **EDITORS** (päev varem ka Helsingis), kel tuli suvel ka uus plaat välja, mis nii väga alternatiivne tegelikult enam polegi. Elus on ka **TOTO CUTUGNO**, kes esineb Riias juba mitu korda aastas. Järgmisena 20. septembril Arëna Rígal. Kindlasti on tal Eestiski tuhandeid austajaid.



Taani pealinn jätkab Søren Kierkegaardi 200. sünniaastapäeva tähistamist, mis puhuks toimub 6.–22. septembrini omaladade festival **“PHILOSOPHY NOW!”**. Eestis oleme Rahvakogu ja Paide Arvamusfestivaliga end tänavu sõnarokimaana määratlenud, nii et kaks nädalat filosoofia üle arutleda ei peaks meid enam imestama panema. Natuke on ilmselt vaja küll taani keelt osata, aga enam kui 250 ürituse sisse mahuvad ka toogapidu, ilmakuulsate filosoofide debatt, linnatuurid, loengud, kontserdid ja isegi väike seksitöötajate filmifestival. Vaata lähemalt www.goldendays-festival.dk.

18. novembril näeb Vegal taas Briti imelast **JAKE BUGG**'i, kes annab päev-paar enne kontserdid ka Stockholmis ja Oslos. Omanimelise debüütplaadi ilmutas poiss mullu napilt 18-aastaselt ja seetõttu või sellele vaatamata lendas ta retrohõnguline folkmuusika kiirelt edetabelitesse.



Eestlaste jäljed **Ida-Timoris**

Ida-Timori suuruselt teisest linnast, meie Rakverega samas suuruses Baucaust viie kilomeetri kaugusel asub tõeline paradiisirand Wata Bo. Just siia sattuski augustikuus Eestisõbrast galiitsia rännumees Rafael Avila Coya, tuntud enamasti kui Rafa. Astus rannal asuvasse grillbaari, mis on ümbruskonna ainus söögikoht, ning märkas esimese asjana Eesti lippu.

Loomulikult jagas ta seda üllatust ka meiega, ühe napilt üle miljonilise rahvaarvuga riigi jälgede kohtamine sellises pärapõrgus on tore sündmus.

Selgub, et seal viibisid esimesel märtsikuu päeval kaks Eestist pärit reisijale, Marko ja Vambola, kes lipu tagaküljele ka oma kontaktid jäädvustasid. Kena viis jätta meist väike jälg, mida tasub teistelgi praktiseerida.

Muide, Marko ja Vambola, teid oodatakse tagasi, kohalikele jäi mulje, et te saabute taas aasta pärast. Väike Ameta on ka väga uhke, et ta nõnda kaugelt pärit inimesi trehvas, ja poseerib teie rõõmuks Vana Tallinnaga.

Aitäh Rafael Avila Coyale ja Kevin Austinile.

Baucau rannad

Baucau randade piirkond Ida-Timoris on tuntud ka Korallikolmnurga nime all. Tegu on tõelise mereeluparadiisiga. Sukeldujad ja snorgeldajad saavad kindlad olla veealustes kohtumistes merikilpkonnade ja rifihaidede (ohutud, aga kätt ei maksa suhu toppida) keset rikkalikku veealust korallimaastikku. Suure tõenäosusega on võimalik näha ka delfiine ning hiid-sarvikraisid.

Oktoobrist jaanuarini on piirkonna tõmbenumbriks laguunidesse sisene-

vad maailma suurimad imetajad sini-vaalad ja siinkohal on tegu vaatamisväärsusega, mida mujalt maailmast ei leia. Rannapuhkuse otsijat ootavad ees massiturismist rikkumata metsikud troopilised liivarannad.

Koht, kuhu eestlased sattusid, osaleb AusAidi, austraallaste abiorganisatsiooni turismiedendusprojektis, mis keskendub ökoturismile. Lisaks aidatakse samas piirkonnas käima saada säästvat kalandust ja riisikasvatusele alternatiive pakkuvat põllumajandust.





Tekst **KARL-KRISTJAN NIGESEN**,
pilt **TAAVE VAHERMÄGI**

Nuga Taist

stusin Rootsis sõbra köögis ja hakkisin sibulat-peterselli, et õhtusöögiks sinikarpe valmistada. Suvalises Rootsi toidupoes on karbid märksa paremas kvaliteedis ja soodsama hinnaga kui meie mitmetimõistetavalt kallil kodumaal. “Ae, mul on kokanuga vaja!” hõikasin Taavet. Nuga mulle ulatatigi ja tõeliselt veider selline. Idamaise joonega kokanuga (väga mugav hakkimiseks) rohmaka, lihtsast metalltorust val-

mistatud käepidemega. Pagana heas tasakaalus ja maru terav. Ei olnud roostevabast terasest – roostetab, aga teritub paremini, kui minu kodune väga korralik Kochmesser.

“Kust said?” “Söitsin rolleriga mööda Taid ja miski tüüp müüs tee kõrval,” seletas Taave. Uuris ka hinda, aga seda oli võimatu meelde tuletada, kuna sisuliselt polnud teist olnudki. Esimest korda elus tekkis soov Taid külastada.



aurinko

Koolivaheajareisid Aurinkolt!

ALGUSEGA TALLINNAST

KÜPROS hind al 625 eur
17.10.-24.10.2013

ISLAND hind al 495 eur
24.-28.10.2013

MAROKO hind al 735 eur
19.-26.10.2013

TENERIFE hind al 770 eur
16.-23.10.2013

DUBAI hind al 965 eur
18.-26.10.2013

VIETNAM hind al 1995 eur
14.-25.10.2013

ALGUSEGA HELSINGIST

TAI hind alates 1270 eur
Pattaya, Rayong 17.-25.10.2013

Cha-Am, Hua Hin 18.-26.10.2013

PORTUGAL, Assoorid hind al 885 eur
17.-24.10.2013

LANZAROTE, GRAN CANARIA
hind al. 740 eur 18.-25.10.2013

RHODOS, HANIA hind al 645 eur
16.-23.10.2013

TÜRGI: Alanya, Belek
hind alates 620 eur 18.-25.10.2013

Lisaks palju muid sihtkohti talvehooajaks -
Kuuba, Goa, Mehhiko, Dominikaani Vabariik, jpm.



Silvia Pärman leidis, et Põhja-Vietnami kannatab minna ka siis, kui kui Rambo, kommunistid ja kevadrullid kunagi meeldinud pole.

10 põhjust minna: Põhja-Vietnam

Tekst ja pildid **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

1 Riisiterrassid

Kevadel ererohelised, sügisel kuldkollased ja talvel valgunud täis vett, millelt kuu ennast peegeldamas käib. Põhja-Vietnami põllumeeste riisiterrassid on meistriteosed, mida ükski õppinud maastikuarhitekt luua ei suudaks ning mida vaadates ka kõige küünilisem inimene unustab, kui mitmetähenduslik on nende kutsumine trepiks taevasse.

Samade riisiterrasside kõrval käis aastakümneid sõda: Põhja-Vietnam oli sõjas kõigepealt

Prantsusmaaga (alates 1945) ja hiljem USAga (1964–1975) ning jõudis lõpetuseks pidada kiired ja õnneks lühikeseks jäänud sõjad Kambodžaga (1978, edukas) ja Hiinaga (1979, totaalne läbikukkumine).

Praegu valitseb terrassidel maailma suurim rahu. Sama leebed kui jaheda mägedetuule käes lainetav riisipõld on neid harivad inimesed ja vesipühvlid, viimased on ikka tõelised südame-temurdjad.



2 Punane

Põhja-Vietnam on väikerahvaste ellu pilgu heitmiseks üks parimaid paiku planeedil. 90 miljoni elanikuga riigis on ametlikult kokku loetud 53 etnilist gruppi, vähemused moodustavad 14 protsenti rahvastikust – ülejäänud on siin kinhid ehk need, kellest me räägime vietnamlasi mõeldes.

Sõna otseses mõttes värvikad väikerahvad maaliliste riisiterrasside taustal teevad sekundiga selgeks, et elu Põhja-Vietnaxis pole selline nagu Rambo mälestustes.

Hiina piiri ääres mägilülades elavad punased jao naised on eksimatu maitsemeelega, nende punased rätid, tikitud ehisvööd ja mantlid ning hõbenööpidega säravalged pluusid ajavad iga stilisti kadedusest roheliseks. Kuid nad pole mingid miss Saigonid, nad on põhjamaiselt jahedad ja uhked supernaised, kes kunagi kellegi abi ei palu ja oskavad ühtviisi hästi vesipühvliga põldu künda, süüa teha kui ka tikkida ning naeratavad säravalt ka päeval, kui nad seda kõike juba 14 tundi järjest teinud on.





4 Ja kõik ülejäänud maailma värvid

Lille-hmongid on kahtlemata Vietnami kõige värvikam etniline rühm. Paraku tundub, et kogu nende energia on kulunud oma garderoobiga tegelemisele – mille keelised mustrid ja värvid on neile ka nime andnud –, sest lille-hmongide külad on ka konkurentsilt kõige vaesemad. Majanduse ja hariduse (ennekõike keeleprobleemide tõttu, mis lastel kõigepealt ületada tuleb) poolest kinhidest vaesemad väikerahvad on turismi maailmas viimastel aastatel päris edukad olnud ja eriti näiteks USA jagab ka päris palju stipendiume just turismimajanduse õppimiseks. Kui punaste jaode ja mustade hmongide külades kuuleb ikka kellestki, kes kõigepealt Hanoisse ülikooli ja siis stipendiumiga teisele poole maakera õppima on pääsenud, siis lille-hmongide juures on kõik kodus. Mis muidugi muudab nende külad ainult värvikamaks.

Värvilised pole mitte ainult nende seelikud, mis pesunööridel luitunud majade vahele tõmmatult katavad värvimerega kogu küla. Kui turupäeva hommikul külade vahel riisiterrassidel jalutada ja mõni kohalik ootamatult mäe tagant välja ilmub, turul müügiks mõeldud seapea kaenlasse haaratud, tundub täisvärvides õitsele puhkevat kogu maailm.

Ja nad räägivad oma keelt, lillede keelt, mida ükski ülikool maailmas õpetada ei oska.



3 Must

Musti hmonge, geenidelt kaupmehi, on Põhja-Vietnami mägedes matkates kõige lihtsam kohata. Kus iganes avaneb võimalus midagi müüa, on värvilistes rõivastes ja hiiglaslike punutud korvidega naised kohal.

Neis ei ole punaste jaode elegantsi ega põhjamaist jahedust. Odavad alumiiniumtehted sobivad hõbedat asendada kenasti, kui need ainult piisavalt suured on, ja kunagi ei ole liiast veel üks kord oma kaupa pakkuda. Neist paljud on kristlased, kuid misjonitöö ajal läks tõlkes kaduma hingamispäeva mõiste, nii et hmongid on alati (müügi)tööl.

Statistika järgi ei jõua pooled hmongi lapsed peaaegu kunagi kooli – ehkki see on Vietnami kohustuslik ja tasuta – ning külateedel on selgelt näha, et nii mõnigi "õpilasfirma" on loodud juba enne esimesse klassi minemist.

Nendest ülejäänutest, kes kooli jõuavad, tabas möödunud sügisel päris mitut klassit äit positiivne üllatus – nad said kohe esimesest päevast peale aru, mida õpetaja räägib. Hmongid on khmeeride ja jaraide kõrval esimesed Vietnami, kes on endale välja võidelnud õiguse emakeelset haridust saada. Ehkki praeguseks on avatud vaid kolm kooli, on mustad hmongid (ainuüksi Vietnami elavad hmongid räägivad kolme eri dialekti) teerajajaks ilmselt kõigi vähemuste jaoks.

Lennunõu



Riigis on kaks põhilist lennujaama – Hanoi põhjas ja Saigon (kommunistliku nimega Ho Chi Minh) lõunas. Lisaks asub enam-vähem nende kahe vahel Da Nang, kuhu samuti mõnest naaberriigist otse kohale lennata saab.

Eestist on võimalik ühe ümberistumisega lennata Hanoisse **FINNAIRIGA HELSINGIST VÕI AEROFLOTIGA MOSKVA**. Esimese hinnatase algab kampaaniate käigus vähemast kui 700 eurost edasi-tagasi. Paraku on Finnairi lend hooajaline ja käigus millegipärast just Vietnamis madalhooajal ehk meie suvel.

Aerofloti lennud toimuvad aasta ringi, ent maksavad kõvasti enam, alates 1000 eurost. Samas suurusjärgus on ka paljude teiste odavaimad ühel piletil lennud Tallinnast Vietnamis (mainida võib näiteks Estonian Airi ja Etihad Airwaysi lendude kombinatsiooni). Enamasti läheb küll vaja kahte ümberistumist.

Ühe ümberistumisega Frankfurtis pääseb **SAIGONI KA LUFTHANSAGA**, ent Eesti turul on nende lendude hinnatase üsna astronoomiline, küündides enamasti üle 1300 euro.

Nagu ikka, kes tahab kokku hoida, peab kasutama eraldi pileteid. Euroopa suurematest lennujaamadest reisi alustades võivad odavamad lennuvariandid jääda hinnalt alla 700 euro ning väga kaugele ei tulegi minna – sellist hinnataset pakub näiteks Emirates Stockholmist ja nende lennuajad ühilduvad isegi Tallinki laevade graafikuga. Boonusena võib teha vahepeatuse Dubais.

Kui on huvi Kagu-Aasias veidi enam ringi vaadata, siis Helsingist on võimalik Bangkoki või Kuala Lumpurisse lennata isegi hinnaga alla 600 eurot edasi-tagasi, kasutades sealjuures Malaysia Airlinesi pikki lende veel ühe ümberistumisega Euroopas (väljumis- ja saabumisaegad lubavad laevaga Soome sõita). Seal omakorda jätkulennud Vietnamis maksavad paremal juhul vaid veidi üle 100 euro edasi-tagasi. Küllastada saab niimoodi kolme riiki.

Muidugi tuleb sellise plaani puhul arvestada rohkete lennuki- ja isegi lennujaamavahetustega.

MAURI SAAREND, Estravel



TALLINK Hotel Riga

Tallinki hotelliketi kõige uuem liige asub otse Riia südames, vanalinna vahetus läheduses, mis tagab mugava juurdepääsu kultuuri, äri- ja kaubanduskeskustele. Hotellis leiavad mugava majutuspaiga nii Riiga ärikohtumisele suunduja kui ka suvereesil olev lastega pere.



Omanäolised toad on mugavalt sisustatud, arvestades tänapäevase nõudliku reisija soove ja vajadusi.

Tallinki Riia hotellis asuvad ka avar ja modernne konverentsikeskus, kvaliteetseid iluteenuseid pakkuv Hera Beauty & Wellness ilusalong, jõusaal, tunnisaun, maa-alune parkla ning **kogu hotellis levib tasuta WiFi**.



Kohvik Balanss meelitab küllastajaid suurepärase kookide, salatite ja ahjusoojade saiakestega, mille kõrvale pakutakse linna parimat cappuccino!

balanss
C A F E



Sisekujunduse tumedad puidutoonid vahelduvad intensiivse purpurspektiga, sekka salapäraselt helklevaid metalseid varjundeid ning põnevaid disainielemente.



Restoranis Elements asub Riia ainuke laavakivi grill, millel valmivad road on hinnatud nii kohalike, kui hotellikülaliste poolt just seetõttu, et **laavakivil ise valmistatud liha või kala on eriliselt hõrk ning suussulav**. Lisaks on tervele seltskonnale elamus garanteeritud!





6 Tassike teed proua Thuongiga

Linnas võib vietnamlane kohvikus hirmkanget kohvi kondenspiimaga ju juua, riigi keskosas on isegi kohvipõllud, aga kodus keedetakse ikka teed. Eriti põhjas, kus mägedes on teeistandused ja kui oma tee otsa saab, siis naaber Hiina ikka aitab.

Selles ei ole midagi ebatavalist, kui mõni vanaproua (vanahärradega on kõigi nende sõdade järel hirmus kitsas) külas uitava turisti endale koju külla tassikesele teele kutsub. Näiteks keegi selline nagu proua Thuong.

76aastase proua Thuongi sarnaseid on tuhandeid. Ta elab koos poja ja pojapoegadega lihtsas majas, selles on suur elu- ja magamistoana kasutatav ruum ning maja tagaotsas teine, kus põrandal on tulekolle ja laest rippumas potid-pannid. Mehed on päeval tööl ja minia teeb süüa – eks tal ole natuke igav kindlasti ka. Telekas tal muidugi on, see on ka kõige vaesemates peredes. Pärisinimesed, eriti välismaalt, on lihtsalt huvitavamad. Mis sest, et keelest midagi aru ei saa.

Tee jaoks on vanaproual kandikul kann alati nurgas seismas, pisikesed tassid ümberringi laotud, selle kõrval suur termos kuuma veega, nii on alati olnud igas peres.

Paari tassi tee järel otsib proua aga välja limonaadipudeli. Selles hoiab ta oma riisiviina. Vanasti, kui ta oli noorem, tegi ta riisiviina kindlasti ise. Maisiviina ka, aga see pole nii hea. Ta ei joo palju, ühest 0,5-liitrisest pudelist jätkub kolmeks päevaks. Kui külalisi ei käi. Nii on vist igas peres.

5 Kõik toiduks

"Meie peres ei sööda koeri," ütles Hanoi äärelinnas oma kodumajas populaarseid kokanduskursusi korraldav Bui Bich Quyen sama rahulikult, nagu mõni Eesti pereema võiks sõbrannadega lobisedes mainida, et "no meie peres küll keegi kapsahautist ei söö".

Quyen heitis kahele aia äärde ketti pandud kreemika karvaga kutsikale pilgu. Neil polnud nimesid, nagu neid pole ühelgi koeral Vietnamis. Koera kutsutakse lihtsalt Koeraks ja kui neid on mitu, siis värvi järgi Pruuniks, Mustaks või Valgeks. "Me lihtsalt kasvatame nad suureks, nii kümnekiloseks, ja müüme siis ühele sugulasele, kes peab restorani."

Keegi ei sunni Vietnamis külalisi muidugi koeri-kasse sööma. Aga omalt poolt ei maksa siis sundida neid mõistma, kuidas me kulutame kümneid tuhandeid eurosid, et korraldada oktoobris Brüsselis kasside ja koerte heaolule pühendatud konverents, mille loosung on "Ehitades Euroopat, kes hoolib koduloomadest".

Vietnamlased hoolivad ka oma koertest. Nad armastavad konverentsidetagi kõiki oma koduloomi võrdselt, kohtlevad võrdselt ja söövad võrdselt.



Hea matkajalats on midagi, millele Sa ei pea looduses liikudes mõtlema.

Veepidavus, hingavus, põrutusi vähendav, jalga toetav ja hästi haakuv tald ning vastupidavus on vaid mõned üksikud paljudest detailidest, mis teevad jalatsist selle õige. Juhtivate tootjate sajad patendid ja pikaajaline kogemus ning meie aastatepikkune kirg matkamise vastu lubavad Sulle pakkuda esinduslikku valikut parimaid matkajalatsleid.



Garmont Eclipse GTX

Kerged ja stabiilsed matkajalatsid meestele. GORE-TEX® XCR vooder on väga hea hingavusega ja muudab jalatsid veekindlaks. Vettühlgavast nubuknahast, seemisnahast ja sünteetilisest tekstiilist pealis. Vibram® hästihaakuv ja isepuhastuv välitald. Garmont PU Spine system toetab jalalaba keskosa ja on paindlik päka all. PU sisetald parandab jala hingamist, EVA vahetald pehmendab põrutust.



KEEN Siskiyou WP

Ilmastikukindlad matka- ja vabaajajalatsid meestele. Veekindla ja hingava membraaniga KEEN.DRY vooder. Vettühlgavast nubuknahast ja sünteetilisest tekstiilist pealis. KEEN.PROTECT kive tõrjuv varbakaitse. Y-paindekohad päka all.



Garmont Aurora GTX

Sportlikud naistejalatsid nii matkaradadele kui linnatänavale. GORE-TEX® vooder tagab veekindluse ja hingavuse. 1,4 mm vettühlgavast nubuknahast ja seemisnahast pealis. Vibram® hästihaakuv ja isepuhastuv välitald. Põrutusi pehmendav EVA vahetald. Anatoomiaast Dikteeritud Disain.



7 Mai Chau org

Mai Chau, Hanoist kolmetunnise bussisõidu kaugusel asuv linn samanimelises orus, on kinhide kodu, aga nii juba 500 meetri kaugusel linnast algab tai külade piiramisrõngas. See on ilmselt see Vietnam, mida kõik otsivad – koonusekujuliste kübaratega talupojad jalgratastel põldude vahel sõitmas, ehe külaelu ja lõputult kodumajutuse pakkujaid, et kohalike igapäevatoimetuste tubasemat poolt ka näha. Mai Chau org on tõeline väike Tai kõigi oma soojade naeratuste, vaiadel

majade ja massaažitubadega, kus pärast põldude vahel uitamist väsinud säärelihaseid mudida lasta. Ainult mere asemel peab leppima ühe järvega, kus külanaised ka pesu pesemas käivad.

Kui külaelu ahistama kipub, saab alati vända Mai Chau linna ja liituda kohalikega mõnes nurgabaaris, kus pärast tööpäeva sõpradega kohtutakse, et tillukesel plastmasstoolil istudes inimesi vaadata, kannu koduõlut ja kausitäis maapähkleid võtta.

Üks või kaks Vietnami?

II maailmasõja järel (ja enne seda ka suurema osa 17. ja 18. sajandist) oli Vietnam jagatud kaheks riigiks: põhjas asus kommunistlik Vietnami Demokraatlik Vabariik (pealinn Hanoi, esimene valitsusjuht Ho Chi Minh) ja lõunas Vietnami Vabariik (pealinn Saigon, esimeseks riigijuhiks endine imperaator Bão Đai).

Alates 1975. aastast on Põhja- ja Lõuna-Vietnam olnud ühendatud üheks riigiks nimega Vietnami Sotsialistlik Vabariik pealinnaga Hanois, Saigon nimetati kiirelt Ho Chi Minhiks.

Vietnam ulatub põhjast lõunasse umbes 1650 km pikkuselt, Hanoi ja Ho Chi Minh vahel on üle tuhande kilomeetri (näiteks Varssavi on Tallinnale lähemal). Seetõttu pole maa eri otstes erinevad mitte üksnes ilm, vaid ka inimesed ja arusaamad, seda olenemata ühtselt riigikorrast.

Riigi lõunaosa mõjub pigem kapitalistlikult ja dünaamiline Ho Chi Minh on riigi äripealinn, samal ajal kui aeglasema tempoga administratiivne keskus Hanoi armastab endast mõelda kui riigi kultuuripealinnast. Riigi kahes otsas on erinev toit, kohvijoomise

tavad (lõunas korralik *café au lait*, põhjas tulimagusa kondenspiimaga kohv), dialekt, interneti kiirus (piinavalt aeglane põhjas) jne.



8 Halongi laht

Kui elus peaks vaatama ühte peavoolu turismissihtkohta, siis oleks mõistlik valida Halongi laht, 1553 km² puhast ilu. Looduslik maailmaime hõlmab üle kolme tuhande saare ja laiu, lubjakivist kalju ja koopa. Kõik see kuulub 1994. aastast UNESCO maailma kultuuripärandi nimekirja, mis tähendab, et teist turistide on lihtsam kohata kui mõnda kohalikku ja saarte vahel kruisimiseks on valida ka väga luksuslikke laevu.

Hea alternatiiv on sõita Hanoist Cat Ba saarele, kus mitu matkakorraldajat hea meelega kajaki rendiks annavad ja ka lahest välja turritavatel karstimägedel ronima õpetavad.

9 36 tänavat

Hanoi, Vietnami 1000aastane pealinn, ei vanane väärikalt ja rahulikult päikesevarjus tukkudes.

Sada aastat tagasi oli Hanoi ainult 36 tänavat, mis nüüd kannavad koondnime vanalinn. Seal on iidsete templide kõrvuti kirikute ja koloniaalajastu villadesse tehtud disainibutiikidega. Peaaegu keegi ei kannu enam *nón lă'd*, traditsioonilist koonusekujulist kübarat, kõik kannavad moortorrattakiivrit.

Vanasti oli iga tänav keskendunud teatud kaupade müügile, nagu siid, juveelid või kingad. See süsteem on suuresti säilinud, juurde on tekkinud hulk pitsarestorane, hotelle ja suveniiripoode, baare ja klubisid. Päevaajast jääb nüüd kauplemiseks väheks, nädalavahetustel tekib tänavatele liiksaks veel ka ööturg.

Need 36 tänavat tunduvad kõik kuidagimoodi Hon Kiem järve äärde viivat. See oma varjuliste puudega on Hanoi suurim vabaõhu spordisaal, kus päikesetõusu ajal tehakse sörkjooksu ja joogat, õhtul mängitakse sulgpalli või kihutatakse uue roosa jalgrattaga. Legend räägib, et järves elab kilpkonn, kelle valduses on hetkel üks maagiline möök. Aga et kilpkonna ega mööka kunagi keegi ei näe, on mõistlik pigem mööda 36 tänavat jalutades imesid otsida ja kindlasti ka leida.



10 Vanad propagandaplakatid

Muinasjuturaamatu illustratsiooni meenutavate plakatitega "Ära kasvata oopiumitaimi" üritas Vietnami Sotsialistliku Vabariigi valitsus aastaid võidelda oopiumimooni ehk unimaguna kasvatamise vastu.

Selles pole midagi kummalist, plakat on Vietnamis sobinud juba aastakümneid tegelikult absoluutselt kõigi sõnumite edas-

tamiseks, lähtudes enne ja ka nüüd arusaamast, et avalikku kohta pandud kunst peab olema ennekõike ilus, seda olenemata plakati sisust.

Tõeline kunst see Vietnami kriteeriumite järgi ka kahtlemata on. Sest Vietnamis on kunst tõeline alles siis, kui see on saanud valitsuse sõnumite propagandaks.

Sõja ajal, 1959–1975, maaliti peaaegu kõik plakatid käsitsi ja nendega praktiliselt tapetseeriti tänavate pikkuselt linnamajade seinad, et rahva võitlusvaimu erksana hoida.

Plakatite kuldaeg kestis läbi kogu sõja Ameerikaga kuni 1990ndateni; taas üheks riigiks saamine ja majanduse liberaliseerimine ehk *doi moi* vajasid ka tutvustamist ja inspireerisid valitsuse käsul plakatikunstnikke.

Vanu originaalplakateid, mille autorite kohta on kahetsusväärset vähe teada, on nüüd juba raske saada. Nende spontaansus ja värskus ehk moonikasvatajatele ja patsifistidele niiväga muljet ja mõju ei avaldunud, kuid kollektsionääridele kindlasti.

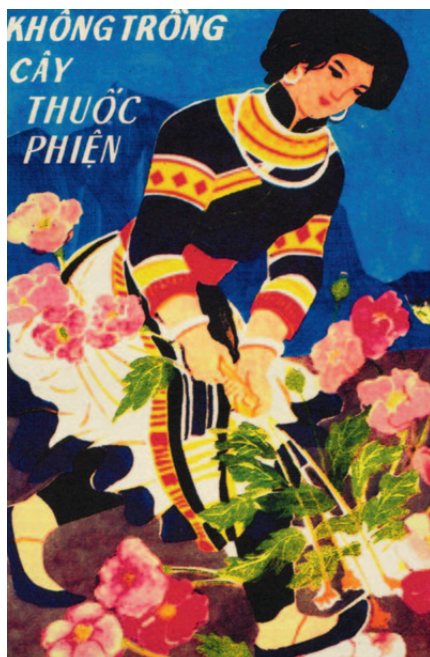
Ärivaistuga vietnamlased on plakatite väärtuslikkuse juba ammu ära tabanud ja Hanoi vanalinnas müüb nende koopiaid mitu galeriid. Tublile viiendikule neist on trükitud Ho Chi Minh'i pilt, mis on kindlasti esteetilisem vaadata kui tema muumia mausoleumis.

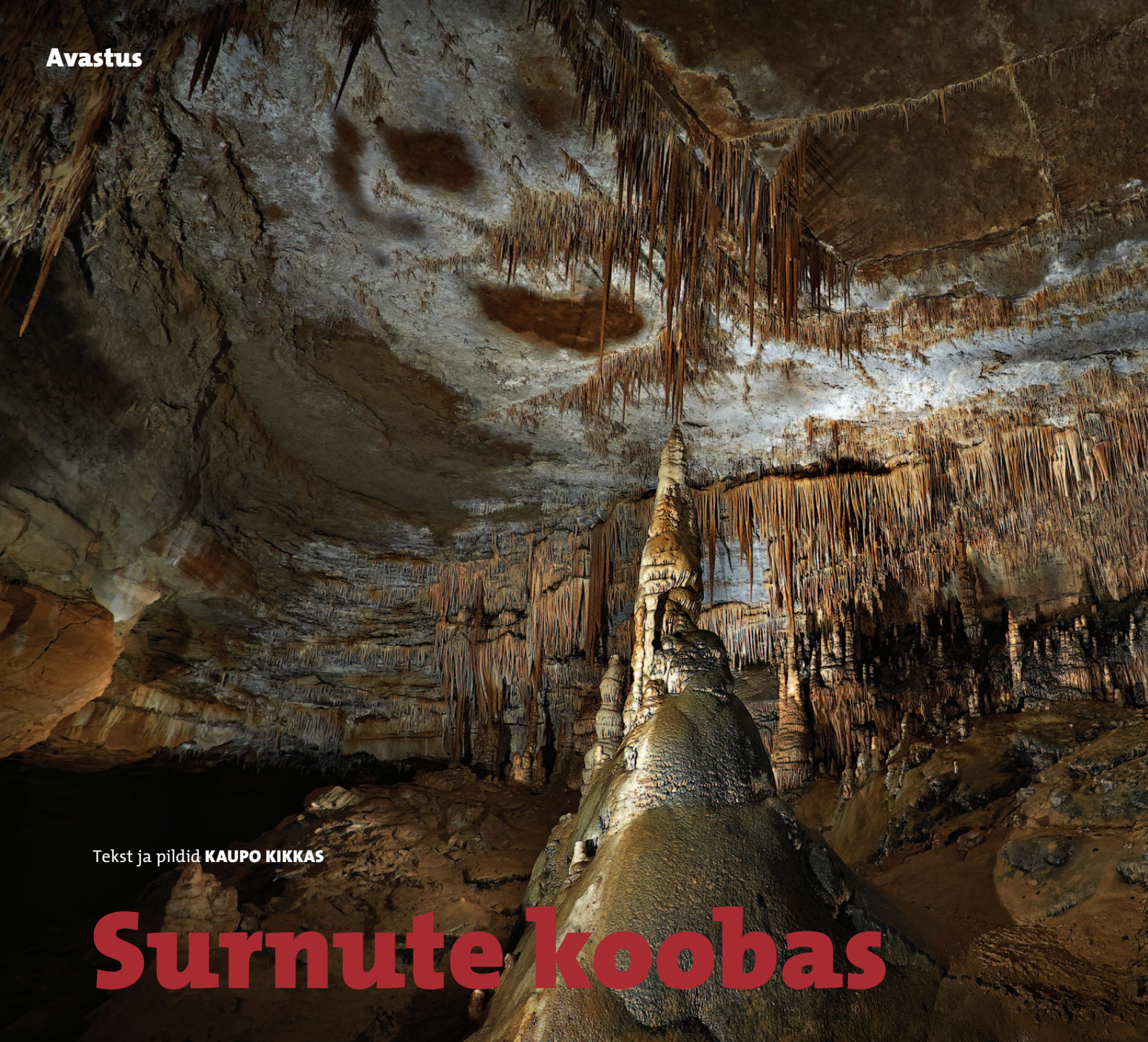
Tugitoolireisijale

Mart Kivastiku "VIETNAMI RETSEPT" (Väike Öömusika, 2012) on selline raamat, mis tundub okei enne Vietnamisse sõitmist, tõeliselt meeldima hakkab see alles pärast reisi. Siis te juba teate, kuidas maitseb (või siis ei maitse) *pho bo* või mida tähendab *same same but different* ja kas õhtu jooksul pool miljonit õllele kulutada on veel ratsionaalne või mitte.

Kristiina Kallas, raamatu "MINU VIETNAM" (Petrona Print, 2012) autor, kolis emapuhkuse ajaks Hanoisse, et lihtsalt kogeda ja avastada sealset elu. Mitte kõik avastused ei pannud ajutist kodumaad armastama, aga raamat on suurepärase sissejuhatus Vietnami (ennekõike Hanoi) ellu, andes korraga ülevaate nii väikerahvaste narkoprobleemidest kui ka tudengifilmidest ja liikluskorraldusest.

Kõige kuulsam Vietnami sidemetega filmikangelane on kahtlemata Sylvester Stallone'i mängitud Vietnami sõja veteran John Rambo ning ehkki "RAMBO: ESIMENE VERI. II" tegevus toimub Vietnamis, toimusid filmivõtted tegelikult Tervest Mehhikos. Filme Vietnami sõjast on liiga palju, mõistlikum on vaadata 1930ndate armastuslugu filmis "INDOHIINA", mis võitis 1993. aastal parima võõrkeelse filmi Oscari ja müüb teile kindlasti maha Halongi lahe äärde sõitmise mõtte.





Tekst ja pildid **KAUPO KIKKAS**

Surnute koobas

Põhja-Peruu rohtunud radadele jõuab võrreldes kuulsate maa-märkide Machu Picchu või Titicaca järvega vaid mõni turist. Siinsed peidetud aarded pole aga sugugi vähem põnevad – tihti otse vastu-pidi. Hästi varjatud paigad on veel korralikult läbi uurimata ja saladused avastamata. Siin võib veel juhtuda, et leiad ja näed asju, mis mujal maailmas on ammu muuseumikappides.

Chachapoya'd olid inkade- ja konkistaeline kõrgkultuur, kelle õitseng tänase Põhja-Peruu aladel jäi orienteerivalt aastatesse 900–1400. Selle uhke rahva alguspäevist pole meil peale suure salapära õigupoolest midagi teada. Küll aga on üsna täpselt teada nende lõpp – 1475 õnnetus inkade impeeriumil Tupac Inca Yupanqui juhtimisel *chachapoya*'d lõplikult alistada. Aga ega sellest suurt rõõmu kellelegi sündinud, kuna Pizarro oli kohe-kohe Hispaaniast teele asumis, et enamik Lõuna-Ameerika põlisasukatest maha tappa.

CHACHAPOYA'DE SALAPÄRA hakkab pihta juba legendidest nende välimuse kohta – pikad, sinisilmsed, heleda nahaga pilveinimesed, nagu inkad neid kutsusid. Seega täielik vastand anastajatele, kes olid lühikesed, jõulised ja tumeda nahaga. Ühtlasi on ka sisuliselt välistatud, et *chachapoya*'de esivanemad saaksid pärineda Aasiast nagu inkadel ja enamikul teistel Ameerika põlisasukatel.

Surmakultus oli *chachapoya*'de kultuuri äärmiselt oluline osa ja see võib olla teadlastele viimane võti, et pisutki enam selle rahva kohta aimu saada. Arvatakse, et tänaseks on teada vaid 5%



ligipääsmatuna kõrgel mäeküljel ning kus igale kadunule oli tahututud oma kivist maja. Omanäolisimad on aga puuslikku või meie rahvariides nukku meenutavad ümmargused sarkofaagid, millele koos ornamentidega on maalitud ka suured näod. Needki oli kombeks ehitada linna vastas paikneva mäe järsule nõlvale, kus kadunutel oli koduga silmside.

niks värsked tubakalehti. Kui õiget lehte parasjagu ei ole, siis raputatakse kuiva tubakat või jäetakse kadunule vähemalt mõni sigaret. Nii tekib kummaline vaatepilt, kus irvitava kolju kõrval on suitsud valmis.

Alles lahkudes märkan, et koopa suul valvas üks *chachapoya* puuslikunägu ja küllap on valvanud viimased 1000 aastat.

LIHTSAM RAHVAS lõpetas aga siinsamas põlises koopas ja ega tegelikult tea keegi, kui palju siia inimesi maetud on. Koopa põrand on kaetud kleepuva saviga ja siit jookseb läbi maa-alune jõgi. Vahepeal moodustab koobas kaljusaalid, kus on hiiglaslikud tilkekivid, mis on siia kümnete tuhandete aastatega aeglaselt kasvunud. Maas savi sees on näha pealuud, mõned on tõstetud kaljueenditele. Kohalikel on tänaseni surma vastu säilinud suur austus, nii toovad tublidest katoliiklastest peruulased kadunutele ohvri-



*chachapoya*de linnade ja pühapaikade asukohtadest, mis tähendab, et hoolimata pikast ajalisest distantist on suuri leide kindlasti veel ees. Alles mõned aastad tagasi avastati Condori laguu- ni ümbritsevast peidetud orust terve *chachapoya*de surnute linn ning selle uurimine on siiani algusjärgus.

MATMISKOMBED olid *chachapoya*del tõeliselt mitmekesised ja kadunutele sai osaks väga erinev kohtlemine olenevalt staatusest, ühiskondlikust rollist ja jõukusest. Kõige väarikamate keha kolis spetsiaalsesse surnute linna, mis paiknes





Tekst ja pildid **SILVIA PÄRMANN**, Diivan



Ei ole väga selge, kuidas ungarlased seda teevad, aga kui naaberriikides toob üle kallaste tõusev Doonau kaasa mure, pisarad ja halvemal juhul isegi hukkunud, näeb Budapestis ajaloo ühe kõrgeima veetaseme kaasa toonud üleujutus välja nii.

Rikkad sugulased

Kes iganes esimesena Budapesti väikeseks Pariisiks nimetas, mõtles seda kindlasti komplimendina. Ent Austria võimu all elades võis see ungarlaste alaväärsuskompleksi ainult suurendada. Keiser on ammu kukutatud ning tänaseks on Budapesti kultuuri- ja kohvikuelu selline, et Pariisi oleks sobiv väikeseks Budapestiks kutsuda. Kogu tänane Ungari on ilus ja rikas – seega on just õige aeg sugulastele külla sõita.



Seda, kuidas keiser Franz Joseph 333,6 meetri pikkuse Vabadusesilla avas, ei saa mäletada isegi mitte need proudad - sild valmis aastal 1896.



Nagu rikastega tihti juhtub, ei saa öelda, et ungarlased meie suguluse üle õnnelikud oleksid. Kui ungari keele soome-ugri päritolu umbes 300 aasta eest avastati, protestis enamik rahvast ägedalt, sest seni usuti, et ungarlased on pärit Aasiast ja hoopiski palju väarikamate hunnide sugulased. Attila kultus oli tõsine ning hiilgava mineviku kaotus rahvale suur löök.

Kiirelt levis ka jutt, et selle suguluse on ungarlaste rahvustunde alandamiseks välja mõelnud austerlased, kelle võimu all tollal oldi.

UNGARLASED ON UHKE RAHVAS JA BUDAPEST UHKE LINN. Doonau ilmselt naudib oma teekonnal kõige enam just läbi Budapesti voolamist, ühel kaldal kõrgub lossimägi, teisel pool imetleb oma peegeldust jõelt parlamendihooned, üheksal sillal, mis üle jõe sirutuvad, sagivad stilsetes kingades 1,7 miljonit elanikku.

Budapest on linn, mis vananedes järjest ilusamaks muutub. Faktiliselt pole linn tegelikult kuigi eakas: alles 1873. aastal ühendati kolm linna Buda, Pest ja Obuda Budapestiks, alguses küll nime Pest-Buda all. Asustatud on Doonau kaldal selles kohas olnud aga juba 2000 aastat.

Kui turistid on kogunenud künklikumale Buda poolele ennekõike lossi ümbrusesse, siis teisel kaldal avaneb samm-sammult teistsugune,

argipäevasem Budapest, kust ei puudu aga siiski ooper, moodsa tantsu teatrid, galeriid, kunstnike stuudiod, kohvikud, baarid, jatsuklubid. Keisririigi suursugusele arhitektuurile sekundeerib siin lihtsalt suur sotsialistlik arhitektuur, eklektikat lisab veel kolmandast ajastust pärit seltskond.

“Ma olen Budapestis juba 22 aastat elanud,” ütles Jaapanist pärit kunstnik Yusuke Fukui, kelle stuudiosse ma kogemata uljalt sisse jalutasin ja siis muidugi ringi vaatama jäin. Studio osutus osaks kunstnike kommuunist, ühest paljudest omasugustest. “Paremat kohta töötamiseks praegu maailmas ei ole.”

Ehkki turistile võib tunduda, et Budapestis tööle mõelda on kohatu ja maailmas või vähemalt Euroopas ei pruugi olla ka paremat linna puhkamiseks, sõidavad pealinlased ise nädalavahetuseks paar tundi linnast välja, Balatoni järve äärde.

UNGARI LÄÄNEOSAS ASUV 70 KM PIKKUNE VÄGA MADAL BALATON on Kesk-Euroopa suurim. Seda tihedalt ümbritsevates küldes-linnakestes on tempo ja tegemised hoopis teised.

Kui suvitajad on hõivatud suplemise, järve kaldal promeneerimise ja söömisega, siis kohalikest inimestest on suur osa hõivatud põllumajandusega, täpsemalt viinamarjakasvatusega. Näiteks Hévízis on iga ruutmeeter nii arvel, et isegi linnakese surnuaed on tihedalt viinamarjaistandustega

Ferencváros on Budapesti Põhja-Tallinn, kus liigeldakse ratta ja trammiga või jala ning kus soojemal ajal on tänavad täis kohvikuid, turge ja noori ungarlasi.



Budapesti loss, kus mitte kunagi ei ole elanud kuningapere, on linna visiitkaart. Praegu asub seal kolm suurt muuseumi.

ääristatud ja ainult haudade vahel on viinamarjade asemel mõni lillevaas.

Arusaadavalt on sealkandis iga maja peal ka silt *Weinstube* – Austria-Ungari keisririigi pärand. Üldse kipub väljapoole Budapesti ainus tunnistatav võõrkeel olema saksa keel, aga ega Austria-Ungari keisririigi ja hitlerliku Saksamaaga II maailmasõja ajal sõlmitud liidu pärandist nii kiiresti ilmselt igal pool päris üle ka ei saa. Ehkki ungarlaste poliitilised valikud räägivad tõepoolest küll mingist teisest DNast kui meie oma.

WEINSTUBE'DES VEINITÜNNIDE VAHEL peetud vestlustest selgus, et poppide erakondadega seonduvad mured on Ungaris sellised olaritaalilikud. Pigidega küll probleeme pole, aga romad võiks nüüd küll vere kutsel lõpuks edasi rändama hakata ja üks varem suhteliselt vähetuntud parlamendiliige jääb nüüd vähemalt järgmiste valimisteni meelde sellega, et soovitas juutidest nimekirja koostada, nii igaks juhuks. Mitu sellist vestlust toimusid *Weinstube*'des nimedega Mustlasprints või Mustlasparun.

Hévíz on üks paremini tasakaalustatud paiku maailmas. Kõik alkoholiga sissejoodud toksiidid ja poliitikuid kirudes kogutud negatiivne energia on võimalik järgmisel päeval kuumaveebasseinis välja

leotada. Hévízi südalinnas asuvad spaad pole vaja kaardilt otsida – suvitajad suunduvad sinna otse oma hotellidest mööda peatänavat hommikumantlite, turbanikis seotud saunalinade ja plätudega.

HÉVÍZI JÄRV ON EUROOPA SUURIM LOODUSLIK KUUMAVEALLIKAS, kus vee temperatuur ei lange ka talvel alla 23 kraadi, mis on aastakümneid kohale meelitanud inimesi üle maailma. Esimeste saabujate seas olid ka Eesti spaaturistid, isegi üsna nimekad tegelased on käinud seal vaimu ja ihu kosutamas, näiteks 1927. aastal Eduard Vilde.

Sellist aastat, nagu oli 1927 Vilde jaoks, ei sooviks vaenlasele ka. Kaks aastat varem oli riik kinkinud Vildele maja (paberil), kuid sobivat polnud ikka veel leitud, ajakirjandus irvitas olukorra üle, kirjanikul oli piinlik. Ka eraelus kiskusid asjad käest. 62-aastaselt kirjanikul oli kirglik salasuhe juuditari Rahel Ušmarovaga, kes hakkas aga liiga palju nõudmisi esitama. Muidugi põhjustas see kõik hirmsa stressi, mis halvendas vanahärra tervist märgatavalt.

ARSTIDE SOOVITUSEL SÕTIS VILDE JUBA TOLLAL Ungari supelpealinna tiitlit kandunud Hévízisse, kuhu ta jäi kaheks kuuks. Seal saatis ta poeetilisi reisikirju, kus kirjel-

Värvikaid kaugaid sugulasi

ELIZABETH BÁTHORY. Väidetavalt maailma ajaloo viljakaim naissarimõrvar. Krahvinna Elizabeth Báthory de Ecsed (1560 – 1614) ei pidanud oma nooruse säilitamiseks piimavanne piisavaks ja armastas supelda noorte neitsite veres. Tema ohvrite arvuks on pakutud kuni 650, süüdi mõisteti ta vaid 80 tapmises.

PÁL-TÄNAVA POISID. Poisid ja nende Kitiühing tegutsesid küll vaid Ferenc Molnári romaani lehekülgedel, ent on ilmselt tuntuimad Ungari kangelased Eestis (kapten Tenkesi järel). Raamatu järgi tegutsesid poisid Budapesti äärelinnas aastal 1889, ent tänaseks on linn kasvanud nii suureks, et äärelinnast on saanud kesklinn. Nende kogunemis- ja kakluspaiigaks olnud krunt, mis oli ehituse ootel maatükk, on praeguseks üks Budapesti suuremaid kaubanduskeskusi.

ERNŐ RUBIK. Arhitekt ja arhitektuuri-professor, kelle maju ei tea keegi, küll aga teavad kõik tema kuubikut.

SÁNDOR MÁRAI. Márai (1900–1989) oli silmapaistev ungari kirjanik, kes veetis olulise osa elust Itaalias paguluses. Tema romaanidest on tõlgitud eesti keelde lausa neli ning "Küünlad põlevad lõpuni" on jõudnud ka teatrilavale (Ugala, 2009). Talle kuuluvad kuldseid sõnad "Itaalia on vana, tark ja andestab kõik". Tema "Püha Gennaro veri" (1957) on senini ainus selgitus Berlusconi võimalikkusele.

GEORGE SOROS. Ärimees, filantroop ja muidu aktivist.

BYEALEX. Ungari ajakirjanik-eurolaulja, kes õpetas eestlastele sel kevadel lõpuks selgeks vähemalt ühe sõna sugulaskeelset: kedvesem – 'kallis'.



estravel



Telli Estraveller

enne 1. oktoobrit 2013

6 või 12 kuuks või otsekorraldusega.

Tellijate vahel loosime välja šiki ning kvaliteetse digikaamera **Leica V-Lux 40**, mille on välja pannud Leica kaamerate maaletooja **Fotoluks**.

Telli siit: www.tellimine.ee

Loositingimused leiad: www.estravel.ee/ajakiri

www.fotoluks.ee

fotoluks
valgustab Sind fotoalal



Ungari

Kolm ööd Budapestis

Brody House

Pestis, kahene tuba alates 80 eurot

www.brodyhouse.com

Ilmselt kogu Ungari parim hotell. Boheemlaslik 12 toaga butiikhotell asub vanas elumajas, mis on sisustatud deviisi all: ühe mehe prügi on teise mehe kunst. Tubades ei ole televiisorit, küll on aga hotellil tiibklaver ja raamatukogu. Hotelli vastuvõtus on keegi tööl kell 8–20, muul ajal on maja ainult külaliste päralt, baaris võib endale ise jooke valada (see oleks kena ühte vihikusse küll kirja panna), elutoas raamatuid lugeda või parasjagu seintel olevat näitust vaadata.

Lánchíd 19

Budas (jõe ääres), kahene tuba alates 57 eurost

www.lanchid19hotel.hu

Design Hoteli perekonna liige Lánchíd 19 ei üllata oma tubadega ehk inimesi, kes tihti modernsete minimalistlike hotellide külaliseks on, kui üllatab kindlasti oma ülisoodsa hinna ning luksuliku hommikusöögiga.

Art'otel Budapest

Budas (jõe ääres), kahene tuba alates

75 eurost (jõevaatega alates 95 eurost)

www.artotels.com

Mõnekümne meetri kaugusel Lossimäele tõusvast funikulöörist seisev hotell on märkimisväärselt kaunis seest, veel kaunimad on aga selle akendest avanevad vaated üle jõe parlamendihoonele. "Art" hotelli nimes pole lihtsalt sõnakõlks – pea igal seinal on eksponeeritud Ameerika kunstniku Donald Sultani hiiglaslikud abstraktsed maalid ja skulptuurid.

Balatoni ööd

Balatoni järve ääres on loendamatu hotelle ja külalistemaju. Kui tahate olla Hévíz-Balatoni lennujaamale lähemal (sinna lendab kord nädalas ka airBaltic) ja hindade tüüpilise eestlasena kõrgelt võimalust ajada asju inglise keeles ning kasutada tasuta kiiret wifit, on üks paremaid võimalusi Balatonyörökis asuv külalistemaja Albergo Giardino.

www.albergo-giardino.hu

Balatoni ääres on suur osa inimesi hõivatud põllumajandusega, täpselt viinamarjakasvatusega. Hevzis on iga ruutmeeter nii arvel, et isegi linnakese surnuaed on tihedalt viinamarjaisandustega ääristatud ja ainult haudade vahel on viinamarjade asemel mõni lillevaas.

Balatoni põhjakaldal asuvas Tihany on praegu kõige süngemad päevad need, kui linnakese kohale äikesepilved kogunevad. Kindlasti ei olnud nii helgeid mälestusi Tihanyst ja selle kaunist kirikust viimasel Austria-Ungari valitsejal, kes oli seal lühikest aega vangis.



das, kuidas kirjutamise vahepeal kord vesiroosidega kaetud mudatiiki, kord veinikeldritesse sukeldus. Ei tea, kumb aitas, aga härra kosus märgatavalt.

Sama poeetilisi reisikirju võib praegu Balatoni äärest saata veel mitmest kohast. 236 kilomeetri pikkusele kaldajoonel mahub idüllilisi paiku järvele sirutuval poolsaarel asuvas Tihanyst lõhnavate lavendlipõldude, heade kalapüügikohtade ja mõnusalt vaiksete suvitusküladeni välja.

PAARI PÄEVAGA JÄRVELE RATTAGA TIIRU MUIDUGI PEALE EI TEE, ehkki muidu on see kõige mõistlikum liiklemisvahend.

“Meil on siin mõned üsna kõrged

mäed,” hoiatas mind rattasõidu eest varemgi eestlasi näinud Balatonyörökis külalistemaja pidav Agnes. Kõhedust tekitava nimega linnas elav vanaproua oli ise ümar endine pangandustegelane, kes pensionile jäädes külalistemaja avas ja linnakese kultuurikeskuses nüüdis-kunsti näitusi korraldama hakkas.

Ta vaatas mind vihmasel pühapäeval kirikusse minekuks paremat kübarat pähe sättides lausa murelikult. “Aga vulkaane meil siiski pole,” pidas ta vajalikuks optimistlikul toonil mulle julgustuseks lisada.

Ei olnud tunne, et Ungari selle tõttu nüüd kuidagi igavamaks või vaesemaks oleks jäänud.

Lennunõu



Tänavu suvehooajal lendab Air Baltic Riist otse Balatoni äärde, kuigi vaid korra nädalas. Kampaniatega on parimal juhul pakutud edasi-tagasilende Tallinnast umbes 200 euroga. Air Balticu odava piletiga reisides tuleb muidugi arvestada võimalike lisakuludega äraantava pagasi, istekoha valiku, pardateeninduse ja lennule registreerimise eest.

Ainult käsipagasiga reisides ja ühtegi tasulist lisateenust kasutamata pääseb juurde maksimiseta, aga igaks juhuks võiks silmas pidada, et Riia-Balatoni lend võib kehvemal juhul toimuda pisikese propellerlennukiga Fokker 50, milles kolm tundi

veeta ei ole just kõige roosilisem kogemus.

Enamasti lennatakse Ungarit külastades siiski Budapesti, kuhu on pakkumist mõistagi rohkem. Selle jutu kirjutamise ajal võib sügiseks osta Finnairi kampaniahinnaga pileti 169 euroga edasi-tagasi, äraantav pagas ja suupisted sisalduvad hinnas.

Väljaspool kampaniaid on odavam hinnatase pikalt ette ostes 200–250 euro kandis ja valida võib lisaks Finnairile ka Luft-hansa või Air Balticu (viimast eelkõige juhul, kui ilma äraantava pagasita hakkama saab).

MAURI SAAREND, Estravel

Kui külastad Ungarit, satud tahes-tahtmata ka veinipiirkonda, kas rohkem või vähem kuulsasse või omapärasesse, kuid et piirkondi on kakskümmend kaks, jääb mõni kindlasti tee peale.

Tekst **SULEV LIND**, Ungari veinide maaletooja Budampexi müügijuht

Veinireisile Ungarisse

TOKAJI – kõigile teada piirkond Kirde-Ungaris on kuulus veini poolest, millesarnast maailmas teist ei leidu – Aszu. See on vein, mida nimetatakse hellitavalt veinide kuningaks või ka kuningate veiniks. Kohapeal olles tasub end harida mõne keldrikülastusega, kus on võimalik ka erinevaid Aszu'sid maitsta. Alusta kolmest *puttony*st ja liigu sealt järjest peenemate suunas, võimalusel proovi ära ka Eszencia. Kogemus on seda väärt.

BALATON – piirkond, mille keskmeks on kuus veinipiirkonda Kesk-Euroopa suurima järve kallastel: Badacsony, Balatonboglár, Balatonfelvidék, Balatonfüred-Csopak, Nagy-Somló ja Zala. Need on valdavalt valge värsked ja särava veini tootmise piirkonnad. Ümber Balatoni reisisid näeb pea igal sammul mõnda veinikeldri silti ja kiusatusele järeleandmine ei näita siin mitte sinu nõrkust, vaid head maitset.

VILLANY – piirkond perifeerias, Horvaatia piiri ääres. Lõunas asetsev kant on kodu peamiselt punaveinidele, mis ei pea end häbenema. Veini päritolu ja kvaliteeti näitab Villany piirkonna krookuse kvaliteedimärk. Iga aasta oktoobris toimub Villany linnas punase veini festival, tänavu 4.–6. oktoobril. Külastust tasub hoolikalt planeerida, sest väga häid veinikeldreid on piirkonnas palju, aega aga alati vähe.

VIINAMARIJAST – Iga le jätub siin oma. Vaadates Ungaris kasvatatavaid viinapuude sorte, kohtab nii tuttavaid (Cabernet Sauvignon, Merlot, Sauvignon Blanc, Chardonnay jne) kui ka kohalikke, pisut harjumatu sortide (Hárslevelü, Kéknyelü, Juhfark, Királyleányka jne.) Just viimastest valminud veinid võiks Ungarisse reisinud ja veinidest lugupidavat teelist teistest enam kõnetada. Need on üldjuhul huvitavad, väga hea hinnaga tooted, mida Eestist just väga lihtne leida ei ole.

BUDAPEST jääb paljudele ajapuuduses Ungari-külastajatele ainsaks peatuskohaks, kuid ka sel juhul ei tasu viinapuuadade külastamist loobuda – kohe linna piiri taga algab Etyek-Buda veinipiirkond.

Kuna Ungari soosib viinamarjakasvatust ja veinitootmist, ei ole tavalistel ja madala alkoholisaldusega vahuveinidel aktsiisimaksu. Seega on hinna ja kvaliteedi suhe palju rohkem paigas kui meie kodukamaraal. Ühesõnaga, luba endale Ungaris head veini, teisi samaväärseid võimalusi ei ole lihtne leida! Eestis leiab Ungari veine hästi varustatud veinipoodidest (suurematest Solaris, Kaubamaja), aga valiku suurus kipub kahjuks piirama meie ajalooline mälu – nõukogude ajast mäletame kehvepoolsemaid Ungari veine. Tänapäeva Ungari veinivalik on sootuks midagi muud kui ennevanasti.



See kobar ei näe just väga kaubanduslik välja, aga vein tuleb imeline.



Vanade veinikeldrite miljöö on väärt kogemist.



Matkajad on jõudnud ülalt kanjoni servalt allakukkunud kaljumürakani ning peavad nüüd otsustama, kas minna paremalt läbi jõe või otsida edasipääsu vasakult kivi ja kanjoniseina vahelt.

Zioni rahvusparki Ameerika edelaosas külastab aastas ligi kolm miljonit inimest. Vähesed neist sõandavad sissetallatud laiadel radadelt kõrvale kalduda. Mõistlikum ongi: parem karta, kui kahetseda. Aga söakate päralt on imelised elamused, lubab Priit Pullerits.

Ohtlikud matkad pühanimedega kanjonis

Tekst ja pildid **PRIIT PULLERITS**

Rada, mis hakkab bussiliini lõpp-peatusest piki Virgini ehk Neitsi jõe kanjonisse kulgema, on enamasti siledam kui New Yorgi kõnniteed. Seetõttu pole ime, et rahvast voorib seal kohati sama palju nagu suurlinnas. Iseasi, mida teeb enamik neist siis, kui teerada ligi kahe kilomeetri pärast otsa saab.

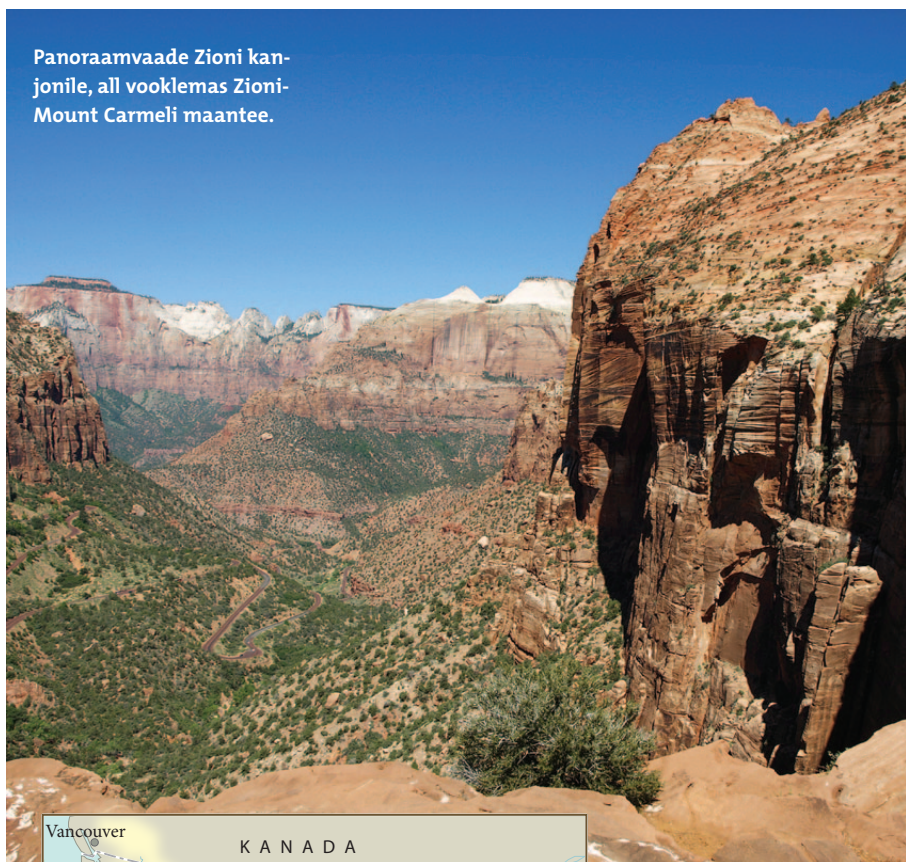
Paljud, olles korraks jalad vette kastnud, pöörduvad tagasi. Ja valesti teevad. Sest tõeline seiklus sealt alles algab.

Või teevad äkki õigesti? Sest Zioni rahvusparki töötajad hoiatavad, et need, kes otsustavad piki Neitsi jõe edasi sumbata, kummalgi pool kõrgumas kuni 600-meetrised tumepunased kaljud, võivad halva õnne korral riskida eluga.

OHT ON JÄRGMINE: kusagil kaugel, kuhu silmad ümbritsevate kaljuseinte tõttu ei ulatu, kogunevad äiksepilved ning kallavad maha lühiajalise, ent metsiku paduvihma. Vihmaveed jooksevad mööda kaljupragusid kokku kanjonisse, sest puudub sademeid imav mullakiht, ning moodustavad hiiglasliku veemassiivi, mis kihutab seejärel piki jõe nagu pidurid kaotanud rong, rebides endaga kaasa nii kive kui puuronte ja pühkides halastuseta teelt kõik, mis ette jääb. Sealhulgas inimesed.

Sellised katastroofid, mis Edela-Ameerika kõrbealadel kannavad nime *flash floods* ehk välkülejutused, pole Zioni kanjonis, Utah' osariigi ühes populaarsemas rahvusparkis, sugugi haruldased. Bussijuhid, kes inimesi pargis tasuta ühest kohast teise sõidutavad – isikliku autoga liikumine on ummikute ja looduse saastamise vältimiseks keelatud –, armastavad rooli keerates

Panoraamvaade Zioni kanjonile, all vooklemas Zioni-Mount Carmeli maantee.





Orderville'i harukanjoni seinad on püstised ja tumedad. Päikesekiired siia ei tungi, mistõttu soojal suvepäeval saab siin meeldivat jahutust.

juhtida tähelepanu jõe kaldapealsete purustustele ning pajatada lugusid tulvavete purustustöödest.

VÄIKSED LOOTUSED PÄÄSEDA. Seda, et need hirmulood pole välja mõeldud, kinnitavad vetevoogude tõmmatud jäljed Zioni kanjoni seintel, mis enamasti ulatuvad üle täiskasvanu pea. Kõrvaldamaks ohtu, et ootamatud vihmahood võiksid uusi ohvreid kaasa tuua, on enne Neitsi jõe kanjonisse sumpama minemist soovitatav tutvuda ilmaennustusega.

Erinevalt harilikust vetevoost, mis edasi liikudes tavaliselt hajub, kogub kanjonis kihutatud veemassiiv iga meetriga vaid hoogu ja võimsust juurde. Vee pealetungist annavad märku iseäralik mühin ning teravnev tuulehoog. Siis jäävad vaid napid minutid, et leida kõrgemal mõni kaljunukk või õõnsus, kuhu üritada peitu pugeda. Tõsi, neid pääsupaiku pole kuigi palju. Kui neid silmapiiril ei paista, jääb üle tõmbuda mõne kaljulõhe või

Zioni rahvuspark

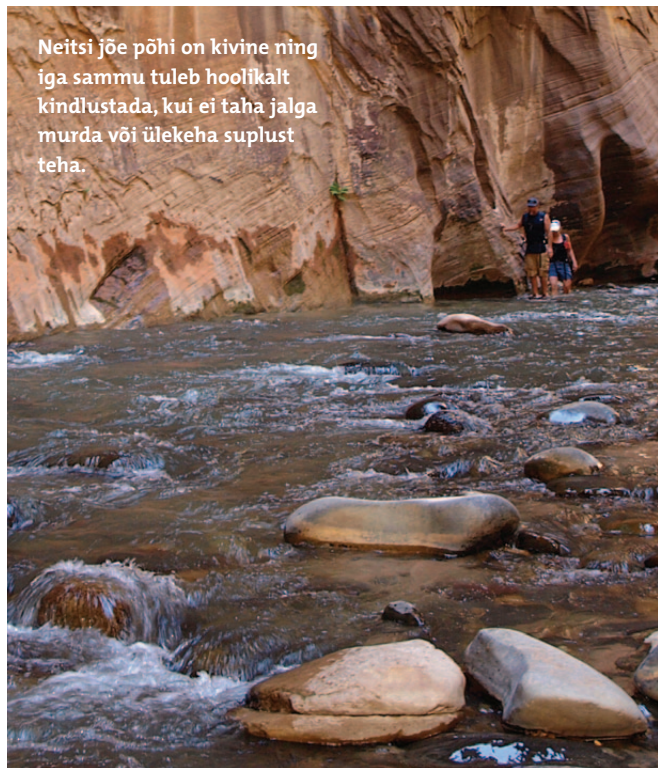
- Asub USA edelaosas Utah' osariigis Colorado platoo, Suure nõo ja Mojave kõrbe ristumiskohas.
- Asutatud aastal 1919.
- Lähimad suurlinnad: Las Vegas edelas jääb 3-4 ja Salt Lake City põhjas 4-5 tunni autosõidu kaugusele.
- Aastas külastab parki 2,8 miljonit turisti.
- Suved on palavad: õhutemperatuur tõuseb päeval 35-43 kraadini. Talved on mahedad: õhutemperatuur püsib keskmiselt 16 kraadi ringis.
- Ööbimiseks tuleb reserveerida varakult telkimisplats (platsi hind alates 16 dollarist).
- Ainus hotell pargis on Zion Lodge (kahese toa hind alates 185 dollarist).

suure kivi taha ning palvetada, et veemassiiv sind esimese hooga kaasa ei rebi. Nii säilivad pisikesedki ellujäämislootused – ehkki vee kaasakistatud kivid ja muu sodi hakkavad neid lootusi kohe kahandama.

ENT ILUSAL PÄEVAL PAKUB ZIONI KANJONI KITSUS

(The Narrows) rahvusparkis üht meeldivamat seiklust. Kohe pärast sillutatud raja lõppu tuleb astuda jõesängi, kus külm vesi pakub lõõskavale päikesele mõnusat vaheldust. Edasiliikumise kiirus väheneb, sest jõe põhi on kivine ning iga sammu tuleb hoolikalt kindlustada, kui ei taha jalga murda või ülekeha suplust teha. See-eest ei ulatu vesi suvel peaaegu kunagi üle põlve. Ja vahetevahel, kui kaljuseinad veidi eemale tõmbuvad ning teevad ruumi kiviste-liivastele kaldapealsetele, saab neile põigates sammu kiirendada.

Neitsi jõe põhi on kivine ning iga sammu tuleb hoolikalt kindlustada, kui ei taha jalga murda või ülekeha suplust teha.

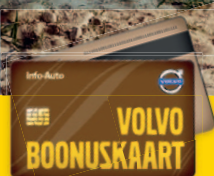




Teisitimõtleja ümber loodud

Sa võiksid teha asju nii nagu teised, kuid milleks? Eriti kui uus Volvo XC60 toob Su isikupära julgelt esile. Tema rooli taga muljetavaldaval juhikohal kontrollid teed, mitte vastupidi. Ta on silmatorkava disainiga ruumikas linnamaastur kõigile teedele. Kes teab, varsti järgivad teised hoopis Sind.

Uue Volvo XC60 skandinaavialik disain.



Nüüd lisaks kaasa
4000-eurone Volvo boonuskaart
Vaata volvo.infoauto.ee

Info-Auto
www.infoauto.ee

TALLINN Järve Pärnu mnt. 232 tel. 671 0020 infoauto@infoauto.ee
TARTU Turu 27 tel. 737 1890 tartu@infoauto.ee
PÄRNU Tallinna mnt. 89a tel. 447 2777 parnu@infoauto.ee

CO₂ heide 139-249 g/km
Keskmine kütusekulu 5,3-10,7 l/100km

3
aastat

VOLVO GARANTII
LÄBISÕIDUPIIRANGUTA

Põnevaim osa Inglise Maandumispaiga (Angels Landing) otsa viivast matkarajast on raiutud otse sügava kalju küljele. Keskel näha matkajad.



LIGI KOLMELE KILOMEETRILE, MIS TULEB LÄBIDA

Orderville'i kõrvalkanjoni suudmeni jõudmiseks, kulub tublisti üle tunni. Mida kaugemale matkata, seda vähemaks jääb muud rahvast. Enamik pöördub tagasi pärast poolekilomeetrist vees kahlamist Salapära kanjoni (Mystery Canyon) juures, mille suudmest paarikümne meetri kõrgusel annab märku mööda kaldseina allavoolav veejuga.

Orderville'i kanjon oma mustade poorsete ülal justkui teineteisele lähenevate seintega jätab sünge mulje. Videokaamera tuleb filmimiseks lülitada koguni öisele töörežiimile. Kuid vaevalt mõnesaja meetri järel avaneb kanjon taas päiksele ning peagi täidab seda taimede rohelus. Suurtesse lompidesse on kogunenud paks muda, millega poisikesed end mustaks mäkerdavad, et seejärel puhtasse jõevette hüpatas end hetkega jälle valgeks uhta.

SIIS HAKKAVAD EDASILIIKUMIST TAKISTAMA SUURED

RAHNUD, millest üleronimine nõuab mitu minutit. Selleks kulutatud vaev muutub peagi asjatuks, sest teele ilmub pooleteisemeetiline kosk, kust erivarustuseta pole võimalik üles ronida.

Samuti ei maksa ilma põhjaliku ettevalmistuseta üritada läbida Zioni kanjoni kogu 25 km pikkust Kitsust, sest seal luuravad mitu sügava veega ja tehniliselt rasket lõiku.

Kes aga uut närvikõdi ihkab, sel tasub ette võtta matk Inglise Maandumispaiga (Angels Landing) otsa. 450 meetri kõrguse kaljumüraka otsast avaneb pea 360-kraadine vaade kogu kanjonile. Ent selleks et vaate nautimiseni jõuda, tuleb üle saada kõrgusekartusest.

Neljakilomeetrise matka algus Inglise Maandumispaika piki Neitsi jõe orgu on lame ja kerge. Ent juba pooleteise kilomeetri järel algab ränk tõus, mis viib siksakitades Külmkapi kanjoni (Refrigerator Canyon) suudmesse. Seal saab jaheduses ja taas veidi tasasemal rajalõigul hinge tõmmata – kui just siin-seal vonklevad maod teid ei ehmata –, enne kui alustada järjekordset järsku lõiku.

1924. AASTAL HOOLIKALT KIVIDEST LAOTUD 21 PÖÖR-

DEGA SERPENTIIN, mida kutsutakse Zioni rahvuspargi esimese hooldaja Walter Rueschi nime järgi Walteri Vingerduseks (Walter's Wiggles), viib väikele liivasele tasandikule. Selleks et võtta sealt ette viimane rünnak Inglise Maandumispaiga tippu, peab olema raudsete närvidega.

Esiteks tuleb hakata turnima mööda kõrgeid kive. Julgestuseks on kaljude külge kinnitatud jämedad ketid, millest kinni hoida. Pärast esimese pisikesse kõrgendiku ületamist tuleb astuda mööda kitsast seljandiikku, mõlemale poole langemas mitmesajameetrine kuristik. See tekitab tunde, nagu kõnniksite žiletiteral. Seejärel tuleb taas hakata mööda astanguid kettidest hoides üles ronima. Tipus, kus on endale kasvuruumi leidnud üksikud okaspuud, pole kõheduse eest samuti



päasu: igasugused piirded, mis lisaks pisutki ohutustunnet, puuduvad.

Mingil juhul ei tasu matka Inglise Maandumispaika ette võtta vihmasel ilmaga ega koos lastega.

Üksjagu hirmuäratav on ka matk Peidetud kanjonisse (Hidden Canyon). Teekond algab Nutva kalju (Weeping Rock) lähedusest, mis on saanud nime selle järgi, et ülemised kivimimassid suruvad seal alumistest lakkamatult välja põhjavett. Pärast pikka siksakitavat rada, mis kulgeks justnagu mööda amfiteatri kaarjat seinat, tuleb siingi pärast järsku ja kitsast tõusulõiku haarata kettidest, et mitte kuristikku prantsatada. Edasine matk muutub veelgi pelutavamaks: paarisaja meetri vältel tuleb end suruda kramplikult vastu kaljuseina, sest libastudes järgneks rohkem kui kolmsada meetrit kukkumist.

Kividest laotud serpentiin, mida kutsutakse Walteri Vingerduseks (Walter's Wiggles), aitab matkajaid lähemale Inglise Maandumispaiga (Angels Landing) matkaraja kõige närvikõditavamale lõigule.

Turiste sõidutav autobuss kulgemas Zioni kanjonis punaste püstloodis liivakivikaljude vahel.



Lennunõu



Zioni rahvuspargile lähim lennujaam on Saint George Utah' osariigis, kuhu Tallinnast lendamine eeldab tavaliselt kolme lennukivahetust – üht Euroopa transiitlinnas ja kaht USA-s, viimast enamasti Salt Lake Citys või Denveris.

Põhja-Ameerika sihtkohtade puhul on turu ära jaganud kolm suuremat lennufirmade gruppi. Igaühe sees saab eri firmasid omavahel kombineerida ja grupid jälgendavad üksteise hinnakujundust üks ühele. Rahaliselt ei ole kokkuvõttes eriti vahet, kellega neist lennata, ja maksumus on enamasti oluliselt kõrgem mõne aasta tagusest. St George'i puhul algavad madalhooajal hinnad umbes 900–1000 eurost edasi-tagasi. Selle raha eest võib vastavalt eelistusele valida kas Estonian Airi, KLM-i ja Delta Airlinesi lennud Amsterdam, Seattle'i ja Salt Lake City kaudu või Lufthansa ja United Airlinesi lennud Frankfurti, Denveri ja veel mõne USA linna kaudu.

Tasub kaaluda ka lendamist Las Vegasesse ja sealt edasi sõitmist rendiautoga. Las Vegaselendude hinnatase võib parimal juhul (pika etteostuga, kampaaniate käigus ja madalhooajal) olla 700 euro kandis või veidi üle. Sinna võib lisaks eelnimetatutele lennata ka Finnairi, British Airwaysi ja American Airlinesi lendude kombinatsiooniga ja kolme asemel kahe ümberistumisega.

MAURI SAAREND, Estravel

KES NÄRVIPINGELE VASTU PEAB, jõuab lõpuks Peidetud kanjoni suudmesse – et siis tagasi pöörduda, sest kaugemale sealt rada ei lähe. Seega peitub matka peamine võlu võimaluses saada võitu isiklikest hirmudeemoneist.

Ent Neitsi jõe poolt väidetavalt 13 miljoni aasta jooksul uuristatud Zioni kanjonis, mille kõrged seinad kannavad uhkeid nimesid, nagu Suur Valge Troon (Great White Throne), Kolm Patriarhi (Three Patriarchs), Idatempel (The East Temple), Katedraali mägi (Cathedral Mountain) ja Päiksemägi (Mountain of the Sun), leidub ka hulganisti vähem hirmutavaid ja kergemaid matkaradu, mis lubavad ümbruse salapära ja võimsust vahetult tunnetada.

Näiteks kolmekilomeetrine Vahimehe rada (The Watchman) rahvuspargi hiigelsuure telkimislinnaku naabruses pakub suurepäraselt vaadet Läänetemplile (The West Temple), Neitsitornidele (Towers of the Virgin) ning nendest paremal ümarale Ohvrialtarile (Alter of Sacrifice), mille tipud ulatuvad ligi kahe ja poole kilomeetri kõrguseni üle merepinna. Või neljakilomeetrine Smaragditiikide (Emerald Pools) ring, mis viib mägedesse kolme väikse veekogu äärde. Neist kõige omapärasem on Ülemine tiik (Upper Pool), milleni jõudmiseks tuleb põigata põhirajalt poolekilomeetrisele liivarohkele ja kividega palistatud kõrvalrajale. Keset tiiki troonib ümbritsevatest kaljudest kunagi alla plartsatanud vähemalt nelja meetri kõrgune kivikuup, mis seisab tänini osavalt ühel nurgal. Keskmise tiigi (Middle Pool) juures tuleb olla ettevaatlik, sest sealt voolab vesi üle serva Alumisse tiiki (Lower Pool). Nii mitmedki uudishimulikud on kümnendite jooksul liiga ääre peale läinud ja sealt surnuks kukkunud.

KÜLLAP KÕIGE LÕOGASTAVAM MEELELAHUTUS, kui külaliskeskuses Zioni rahvuspargist näidatav suurejooneline tasuta film arvestamata jätta, on liuglemine mööda Neitsi jõe. Telkimislinnaku taga vahelduvad jõe kiiremad ja kärestikulisemad löigud aeglasemate ning rahulikumatena, pakkudes kõige harilikumal kummimadratsil värskendavat mõnulemist. Eriti nauditavaks muudavad sõidu ümberringi kõrguvad kanjoniseinad.

Võimsaima vaate saamiseks Zioni kanjonist tuleb sellest aga mööda Zioni-Mount Carmeli maanteed välja sõita. Esmalt teeb tee märke tõustes kuus 180-kraadist pöörakut ning jõuab siis 1920. aastatel ehitatud 1,8 km pikkuse tunnelini, mille valmimist peeti omal ajal tõeliseks ehitusimeks. Kohe pärast kitsa tunneli läbimist, kus mürgiste heitgaaside kogunemise hoiavad ära paar paksu kaljuseina sisse raiutud akent, tuleb keerata parklasse. Sealt jääb matkata alla kilomeetri, et tõusta väiksele kõrgendikule. Panoraampilt, mis kõrgendikult avaneb, paneb mõtlema, kui palju saladusi Zioni kõrged ja omaäolised kaljud küll peita võivad.

Ja kui palju ohte...

PENTAX
A RICOH COMPANY

ALATI OMAS ELEMENDIS
VIHMA-, TOLMU- JA VÄRINAKINDEL



K-50



16 megapiksline CMOS sensor
Optiline SR pildistabilisaator
ISO tundlikkus kuni 51 200
HDR võte ja Full-HD video
Ilmastikukindel korpus

Pentax K-50 hinnad alates **649€**, www.photopoint.ee
Järelmaks alates **30€** (24 kuud, kokku 720€)



PHOTOPOINT
ÜLEMISTE KESKUS
Tallinn, Suur-Sõjamäe 4
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT
KRISTIINE KESKUS
Tallinn, Endla 45
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT
ROCCA AL MARE
Tallinn, Paldiski mnt 102
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT
TARTU KAUBAMAJA
Tartu, Riia 1
Avatud E-L 9-21, P 10-19

PHOTOPOINT
LÖUNAKESKUS
Tartu, Ringtee 75
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT
EEDEN
Tartu, Kalda tee 1c
Avatud E-P 9-21



Järelmaksu pakkujaks on Swedbank Liising AS. Tutvu teenuse tingimustega kaupmehe klienditeenindaja juures, vajadusel konsulteerige asjatundjaga. Krediidi kulukuse määr on 10,28% aastas järgmistel näidistingimustel: järelmaksu summa 500€, sissemakse 10%, tagastamise tähtaeg 2 aastat, intress 9,9% aastas, lepingutasu 0€. Määr on arvestatud eeldusel, et põhiosa ja intress makstakse tagasi igakuiste annuiteetmaksetena.

Tekst ja pildid **HÄLI KUMMEL, JAANUS NURMOJA**

Merekookose ja hiidkilpkonnade maal

Estravelleri tellimisloosiga võitnud Häli Kummel ja Jaanus Nurmoja käisid Etihad Airwaysiga Seišellidel kaemas, kuidas seal nende haide ja piraatidega ka lood on.

Kuna talveks reisiplani polnud, tuli loosi-võit igati sobival ajal. Seišellid on ka tõeliselt eksootiline sihtkoht ja sobiv jätk eelmiste aastate Sri Lanka ja Malaisia reisidele.

Estravel pakkus majutusegi otsimisega lahkelt abi, aga otsustasime oma jõududega hakkama saada – nii saab ka sihtkoha kohta rohkem teada. Üsna pea olid põhiandmed selged – Seišellide saarestikku kuulub 115 saart, neist kolm suuremat on Mahé, Praslin ning La Digue. Ametlikud keeled on kreooli, prantsuse ja inglise ning 95% rahvastikust on kristlased. Need on tõeliselt lopsaka loodusega paradiisisaared, kus võib leida ka üksnes Seišellidele omaseid looma- ja taimeliike.

OTSUSTASIME, ET TEEKOND TEISELE POOLE EKVAATORIT VÕIKS KULGEDA PEATUSEGA MILANOS. Polnud kumbki meist ammu Itaaliat külastanud ja Milanot üldse mitte. Aega jäi veidi enam kui ööpäev, millega nägi ära keskvaiksali ja kuulsa La Scala maja (mis pole väljastpoolt kuigi suursugune, vähemalt vaksalile jäi alla) ning jõudis teha tuuri linna peal.

Lennuki teekonna Milanost Abu Dhabisse juhatas sisse araabiakeelne palve. Meeskonnatutvustusest aga saime aru, et reisi teenindab ka üks eestlane! Nii oligi. Kristina on Etihadi lendudel stjuardess olnud kolm aastat. Eestist pidi firmas olema kokku kümme töötajat. Elu- ja töötingimustega on heatujuline eestlanna igati rahul: elamisvõimalused on kõigil töötajate poolt Abu Dhabis, palk maksuvaba ja muidugi pole võrreldavgi Eestis makstavaga. Eestlasi on varemgi temaga ühele reisile sattunud, aga see selgub reeglina juhuslikult – vestlus toimub inglise keeles, reisija aktsent aga tundub kuidagi tuttavlik ...

LENNUK MAANDUS MAHÉ SAAREL 6. MÄRTSIL lõuna paiku ja kuna esimene sihtkoht oli Praslini saar, viis meid sadamasse kohaliku turismiameti tasuta transport. Praslinile saime tavalise liinikaatriga, millel poleks osanud eales ette kujutada, et näeme korraga nii paljusid inimesi (umbes iga kolmas selle kaatri ülemisel tekil), kes kõrgete lainete ja metsiku õõsumise tõttu tegelevad ... teadagi, millega. Üks laevameeskonnaliige oli kotikestega valvel, et nendega järjekordse abivajajani söösta.

Puutumata ei jäänud probleemist ka üks eesti perekond. Pereisa pidas kuidagi vastu, aga süütu küsimus „Mis võiks peale tabletikeemia veel merehaiguse vastu aidata?“ osutus kurja vaimu väljakutsumiseks – talle meenus nimelt üks enda sõit kaubalaevas Taani väinades keset tormi. Jõudsime arvamusele, et üks merehaiguse esilekutsujatest võib olla ka selle tekkimise võimalusele mõtlemine ja mine tea, ehk isegi igaks juhuks tableti manustamine.

Meie öömaja umbes kahe Naissaare suurusel Praslinil kandis nimetust Praslini muuseum. Muuseumide rollis on mõned kohalikud roomajad ja lendajad, näiteks hiiglasuured kilpkonnad ja kalongid, keda kohalikud ka lendrebasteks kutsuvad. Neile lisandub killuke aiataimestikku. Turistidele pakutakse kohalikku toitu ja värskest pressitud mahla.



Maiorg
(Vallée de Mai).



OMAETTE NÄHTUS ON GEKOD, kes liduvad ringi mööda majaseina ja terrassi lage ning püüavad putukaid. Vahel teevad nad säutsuvat häält, mida ma esialgu omistasime lindudele. Mõnikord lähivad sealsamas laes kaklema ka, kas saagi pärast või muul põhjusel – siis meenutab nende hääli pigem kriginat. Gekosid oli selle maja küljes palju ja majutajad kiitsid, et neil on kõik hästi öko ja gekod on veel eriti ökod.

Saabumispäeval oli majutuskoha peremees auto sadamasse vastu saatnud, aga midagi erilist peale ei jõudnud hakatagi – ekvaatori kandis on ju valget ja pimedat aega aasta läbi enam-vähem võrdselt. Tänavavalgustus on pigem erand kui reegel. Lisaks üllatas meid esimesel Praslini öhtul elektrikatkestus, kui mõneks ajaks lakkasid töötamast nii konditsioneer kui ventilaator. Üksest välja kaedes vaatas vastu ainult pilkane pimedus. Õnneks pärastpoole viperusi elektriga enam ette ei tulnud.

Järgmine päev oli tervenisti sukeldumine susses – rand, rand ja veel kord rand. Veendusime, et need värvid – helevalge liiv ja türkiissinine meri –, mida Seišelle reklaamivad klantspildid näitavad, on ka tegelikult olemas.

Punkti pani päevale perenaise sünnipäevapidu. Jeanine sai 32 ja ta polnud ainus sünnipäevalaps – saksa turist Ernest sai 60. Sestap kandis ka sünnipäevatorit numbreid 32 ja 60. Aga ega siis muidugi ainult torti söödud. Söegrill tossas juba aegsasti ning andis lauale kana ja kala, kaaslasteks riis, kaks erinevat kastet ja salatiline kraam. Öhtu otsa mängis üksainus CD sünnipäevalauludega ja staar oli perenaise väike tütar, kelle saatets mängis issi püüdlikult kitarri, aga välja kukkus nii, nagu oligi arvata.

NAISTEPÄEV VIIS MEID MAIORGU (Vallée de Mai) ehk kaitsealasse, mis kujutab endast peaaesjalikult seišellipalmimetsa ja pidavat olema ainus ala maailmas, kus see puu metsikult kasvab. Seišellipalmi pätkel on nn paaristera, meenutades kujult ini-

Côte d'Or ehk Kuld-
rand Praslini saarel.

Veendusime, et helevalge liiv ja türkiissinine meri, mida klantspildid näitavad, on ka tegelikult olemas.

mese tagumikku. Kuulsime kaitseala giidi ühele turismigrupile seletamas, et pätkel on söödav nagu tavaline kookoski, aga see söödav aine seal sees on tarretiselaadne mass. Samas pidi nende viljade tarvitamine söögiks olema praegu keelatud – muidu söödaks kõik ära ja tulevastele põlvedele ei jääks midagi. Just tulevased põlved aga peavad saama seda vilja rahulikult süüa.

Sünnipäevapidu Praslini Muuseumi võõrastemajas. Jeanine sai 32.



Eks Eesti inimene ole metsa näinud küll ja küll ning Vallée de Mai ja meie Vällamägi Haanjamaal tekitavad jalutajale enam-vähem sama tunde. Vahe on aga puude kõrguses ning metsaalusele pudenenud kuivade lehtede suuruses. Teadagi – palmide kasuks.

Ürgmetsalikkust hoitakse, aga inimkäte sekumist on ka nii palju, kui vaja. Nii näiteks leiab metsas “tulemüüre” – maastikutulekahjude levikut takistatakse nii suurte rändrahnude kui ka mittepõlevate puude istutamisega, samuti koristatakse neil aladel hoolsamalt lehti.

Sisenejatele pakuti maitsta jakat (*jackfruit*), mille esimese hooga jaagupiviljaks tõlkisime.

Vallée de Mai kaitseala oli mõistagi varustatud teabetahvlitega, milliseid linde, loomi, puid ja taimi seal kohata võib. Sisenejatele pakuti maitsta jakat (*jackfruit*), mille esimese hooga jaagupiviljaks tõlkisime.

Suure viljakeha sees on arvukalt seemneid, mida ümbritseb pisut ananassi meenutava maitsega helekollane viljaliha. Seemneid süüakse röstitud või siis jahvatatult karriroogades. Kuhu jäi ebameeldiv lõhn, millest targad allikad kirjutavad, seda ei oska öelda. Kahjuks ei õnnestunud näha rahulikult oksal istuvat musta papagoid. Pidime piirduma oletusega, et need mustad linnud, kes aeg-ajalt mööda lendasid ja sädistasid, olidki ehk needsamad mustad papagoid. Pronksisalikku õnnestus küll kohata. Usume, et ta see oli.

MAIORUST LAHKUDES OTSUSTASIME SÕITA OMA KULDRANNAKESEST KAUGEMALE, randa nimega Anse Lazio. Võrreldes meie kodurannaga oli see

Hiidkilpkonnaga enam kui 300 meetri kõrgusel merepinnast.



oluliselt avatum suurele ookeanile ning lainetas surfajate rõõmuks hoopis võimsamalt. Pidime seda kõike küll kiirkorras nautima, sest ühistransport lõpetab Seišellidel liikumise päikeseloojangu paiku ja mõnel liinil varemgi, rannast bussipeatuseni aga oli umbes 10 minutit jalutamist. Aga suur kiirustamine jäi ära – nagu tellitult kohtasime rannas eelmise päeva sünnipäevalast Ernestit oma naisega, kes olid lahkelt nõus meid oma rendiautoga külalistemajja tagasi sõidutama, kui me oleme nõus nendega mäe otsa sõitma ning nautima vaadet mõlemale poole saart. Mis meil sai selle vastu olla!

Esimese hooga arvasime, et oleme mäel ära eksinud. Eeldasime ametlikku vaateplatvormi, aga lõpuks jõudsime mingi värava juurde, kes infosilt soovitas emale hoida, sest elektromagnetväli on liiga tugev. Olime õigest kohast mööda sõitnud. Tagasiteel tuvastasime koha, peatusime ja pildistasime. Külalistemajja jõudsime ilusti õhtusöögi ajaks, mille olime pererahvalt tellinud. Grillkala, riis ja karrikaste. Kokku oli kõike täpselt kaks korda nii palju, kui jõudsime ära süüa.

Muide, selle saime kohe (taas) selgeks, et põhimureks ei osutu sellise kliimaga mitte söök, vaid jook, mille kulud olid söögi omadest ehk suuremadki. Erilist isu ju selline kuumus ei tekitanud, lõuna jäi iga päev vahele. Kohalik toitlustus valmistas ka väikese pettumuse – poest polnud peale saia ja juustuviilude suurt midagi osta ja toitude hinnad restoranides tundusid kohatult kallid.

JÄRGMISE HOMMIKU LÜHIKE TAKSOSÕIT sadamasse maksis 300 ruupiat ehk 20 eurot. Võrdluseks maksab bussisõit Seišellidel sõltumata sõidu pikkusest alati viis ruupiat ehk paarkümmend eurosent.

Praslini saare väiksem kaaslane, peaaegu Ruhnu-suurune La Digue näis kuidagi tuttavlik ja kodune. Mitmed kohad ja vaated tekitasid sealgi paralleele Eestiga. Saare lääneküljel asuv suvitusküla oli justkui mingi sümbioos Vösust ja Väana-Jõesuust, ühes rannäärises metsatees leidis ka midagi käsmulikku või üldse sellist, mida esineb üsna tihti Eesti põhjarannikul. Mida näeb aga La Digue'il, kuid mitte Eestis, on näiteks tänaval inimesi sõidutatav härjarakend.

Maandusime võõrastemajas Zerof. Esimesel korral asusid kauplus, restoran ja rattalaenu, teisel hotellitoad. Umbes 10–15 minutit oli ka lähimasse mereranda, kust avanes kaunis vaade Praslini saarele, eriti just päikeseloojangu aegu. See, kes parasjagu ei supelnud, võis jälgida väikeste valgete krabide toimetamisi sama valgel liival. Videosse jäi ka üks suurem roheline krabi, kes ennastalgavalt auku liiva sisse kaevas, töötades nagu väike buldooserekskavaator.

Järgmisel päeval võtsime ette käia ära kohas nimega Belle vue (ilus vaade) 333 meetri kõrgusel merepinnast. Avanenud vaade andis hea ettekujutuse – mis oleks siis, kui Suur Munamägi asuks mere ääres? Või kui näiteks Eesti läänerannikule – miks mitte Riguldi ja Roosta kämpingu kan-



ti – rajataks tehismägi, mis kaitseks mereranda külmade põhja- ja idatuulte eest ning mis oleks Suure Munamäe kõrgune?

JÕUDSIME ÄHKIDES JA PUHKIDES SIHTKOHTA, tervitades enne viimset trepist ülesronimist hiidkilpkonna. Huvitav, kui kaua tal sinnajõudmine aega oli võtnud. Aasta? 100? Ehk oli abiks olnud hoopis inimene, kes ta autoga sinna toimetas, või oli ta juba mäe otsas ilmavalgust näinud?

Kõrtsmik vaatas meid, higi ja päevituskree- mi segust läbiimbunud riietes rääbakaid ja läks nurga taha naerma. Kui tagasi tuli, tellisime pisut suupistet ja oluliselt rohkem jooki. Rääkisime natuke juttu ka. Saime teada julma tõe – neid nunnusid lendrebaseid süüakse! Nad ju taime- toitlased ...

Lootuses avastada saare idakallast rentisime jalgrattad, mis on La Digue'il väga populaarne liiklusvahend nii turistide kui kohalike seas, sõidetakse ka kottipimedas ja tihti ilma tuledeta. Väga mõnus oli mööda mereäärset teed vändata ja ilusamates paikades peatusi teha. Möödusime sadamast, rannaäärsetest hotellidest, surnuaiast, suurepärasest randadest, söögikohtadest. Paraku (puudulik kodutöö, mis teha) selgus ühel hetkel, et kui tahta sellist retke teha piki mereäärt, siis peab olema alpinist – ühel hetkel lõppes tee ning algasid suured graniitrahnu kuhilad.

Olime täis otsustavust edasi minna, sest teadsime, et ees ootavad maailmakuulsad rannad, kuid siis tulid vastu tuttavad sakslased, kes mõtte maha laitsid. Ees ootavat hoopis paaritunnine raske rännak mööda kaljust rada, pealegi oli sakslane juba oma kätt vigastanud. Ka kell oli päris palju, seega oleks ähvardanud pimedate käte jäämine.

Samal retkel saime selgeks, mis on La Digue'i ja vist üldse Seišellide suurim ohuallikas. Need on sõiduteed, mis on kohati enamgi kui meetri

La Digue. Eestiski võib sellist randa leida.

Saime selgeks, mis on La Digue'i ja vist üldse Seišellide suurim ohuallikas. Need on sõiduteed.

võrra muust pinnast kõrgemad, kuid tavaliselt ilma piirdeta ning sealjuures üsna kitsad. Mitmel korral ei puudunud palju, et oleksime sellisest servast alla sõitnud.

Seišellide suurim saar Mahé on oma 155-ruutkilomeetrise pindalaga umbes kolmveerand Muhumaad. Mägede tõttu on aga seda pinda sellevõrra rohkem, teed käänelisemad ning teekonnad pikemad. Eks samamoodi ole ka teiste Seišellide saartega.



Kultuurilaat.
Beau Vallon,
Mahé saar.

MEIE ÖÖMAJAST MERENI JÄI MÄEST ALLA UMBES KÜMNE MINUTI TEE, kuid suplemiseks tuli sõita bussiga kolm peatust edasi Anse Royale'i randa. Meri on selle koha peal väga madal ning mõõna ajal peaks normaalseks suplemiseks maha kõndima oma pool kilomeetrit. Samas sobib see rand suurepäraselt neile, kellele meeldib madalas vees lesida. Jätsime selle viimaseks päevaks.

Teisel päeva võtsime ette teekonna Beau Vallon'i, et lüüa kaks kärbest ühe hoobiga – nautida ranna- ja meremõnuseid ning saada osa ühest turistidele reklaamitud kultuurilaadast Bazar Labrinn.

Esimest korda olime päris ametlikus supelrannas, kus töötas vetelpäästegi. Ühtlasi kogesime

Kogesime esimest korda tõusu võlused – ühel hetkel oli veepiir lihtsalt 15 meetri asemel 5 meetri kaugusel.

esimest korda tõusu võlused – ühel hetkel oli veepiir lihtsalt 15 meetri asemel 5 meetri kaugusel, lained peatusid vaid poole meetri kaugusel ning peagi ei puudunud palju, et mõned jalanõud oleksid tagasisivooluga avamererele purjetanud.

Lennunõu



Nendele India ookeani saartele sõitmiseks on konkurentsilt parim variant Pärsia lahe äärsete riikide lennufirmad – Etihad Abu Dhabist, Emirates Dubaist ja Qatar Airways Dohast. Kõik kolm kuuluvad oma teeninduse ja pardamugavustega ühtlasi ka maailma parimate lennuettevõtete hulka. Dubai või Abu Dhabi kaudu lennates saab Araabia Ühendemiraatides minimaalse lisatasu eest pikemalt peatuda ja selleks vajaliku viisa vormistada lennufirma kaudu.

Eelnimetatuist pakub Etihad Airways koos Estonian Airiga võimalust lennuda Tallinnast alates ühel piletil osta. Hinnatase algab küll umbes 1000 eurost ja Eestist reisile minnes tuleb igal juhul arvestada vähemalt kahe ümberistumisega suuna kohta.

Euroopa suurlinnadest Seišellide lendu alustades on võimalik paarsada eurot kokku hoida isegi eraldi Eesti ja Euroopa pileтите maksumust juurde arvestades ning peatuda ka kuni kahes põnevas Euroopa paigas. Muidugi eeldab odavaimate kohtade leidmine pikka plaanimist ja suurt paindlikkust kuupäevades.

MAURI SAAREND, Estravel

ENNE SEDA SUURT TÕUSU JÕUDSIME TEHA TUTVUST KREOOLI KÖÖGIGA – nagu elanikkond, nii on ka sealse rahva toidud nopped siit ja sealt. Testimise vaieldamatuks liidriks osutus tuunikalašašlökk.

Kui tagasiteele asusime, oli laat juba alanud ning grilliahjudele olid seltsiks tulnud maitseaine- ja suveniirimüüjad. Kuidas sa tühjade kätega ikka lahkud – huvitavamaks kaubaks osutus kuldõuna-*cayenne*'i kaste. Täpselt päikeseloojanguks olime pesapaigas tagasi.

Järgmisel päeval siirdusime Anse Royale'i randa. Öigesse bussipeatusesse jõudmisest andis märku möödumine bensiniijaamast, öiges kohas mahaminekus veendusime lõplikult siis, kui möödusime restoranist Õnnelik Delfiin. Randa viiva tee juures tabas meid korra Peipsi-äärne meeleolu – kalakaupmehed sättisid end ei-tea-kellele müüma nii värsket kui ka vinnutatud soolakala.

Anse Royale on nagu enamik Seišellide randadest metsik, kitsa liivaribaga ning kõike muud kui ülerahvastatud. Meri lainetab mõõdukalt, suurem lainetemurdumine toimub umbes paar-kolmsada meetrit kaugemal. Merepõhi on pigem kruusane, mõningast ebamugavust võivad tekitada kivid. Tänu selgele, läbipaistvale veele saime ära hoida enda või kellegi teise vigastuse, aga ka merest vastu vaadanud liitriise klaaspudeli põhi ei suutnud meid rannast eemale hirmutada.

Suplemised supeldud ja end taas tõusuga lõbustatud, jalutasime rannas ringi. Jõudsime väikese kaljuni, mille otsa ronisid kohalikud noored nautima meremüha ja õlut.

Järgmisel päeval veetsime aega Victoria linnakeses, kus ostsime turult mõningaid maitseaineid ja jahutasime end jäätisekohvikus. Seal väljudes oli kell juba neli saanud ja kuumus taandumas. Kaardilt leidsime ka ühe ööklubi, kuigi seni olime arvanud, et Seišellidel puudub igasugune ööelu. Tagasi majutuskohta Devon Residence'i jõudsime juba pimedas ühega viimastest bussidest. Pimedas oli raske orienteeruda, kuid tänu abivalmis kaasreisijatele õnnestus maha minna öiges peatuses.

Ja oligi 11 päeva selles saareeriigis möödas. Ah jaa – aga kuidas nende haide ja piraatidega siis ikkagi oli?

Neid me ei kohanud, aga nägime küll. T-särkidel!



Villapuhkus

Vahemere ääres

Sitsiilia, Prantsuse Riviera, Hispaania päikeserannik...
Villarent lubab Sul tunda end osakesena kohalikust elust ja kultuurist. Pakume laia valikut rendivillasid 26 Euroopa riigis – Kreeta valgetest treppidest ning Türgi vürtsilõhnalistest tänavatest Horvaatia tuletornide ja Sitsiilia oliivisaludeni.

Apartment
päikeseküllases Sitsiilias
Rendihind nädalaks alates **164 eurost**

Apartment
Kreeta saarel
Rendihind nädalaks alates **283 eurost**

Villa elegantses
Cote D'Azuris
Rendihind nädalaks alates **479 eurost**

Privaatne villa
Costa del Solis
Rendihind nädalaks alates **493 eurost**

www.estravel.ee/villapuhkus

Näidishinnad kehtivad reisimiseks septembrist detsembrini. Hind kehtib kogu apartemendi/maja rendiks laupäevast laupäevani ehk perioodiks 7 ööd ja 8 päeva. Küsi meilt ka personaalset villapakkumist vastavalt Sinu eelarvele, inimeste arvule või piirkonnale, kus sooviksid puhata!

25 aastat õnnestunud reise.

24 h reisiabi 6 266 266, estravel@estravel.ee, www.estravel.ee



Tekst ja pildid **RAIMO MATVERE**

Filipiinid

võimas loodus ja veidrad vestlused

Märksõna „Filipiinid“ peale tulid Raimo Matverele esmajoonel pähe sinine meri, sukeldumine ... ja ega suurt muud ei tulnudki. Tegelikult on see enam kui 7000 saarega maa eriti mitmekesine ja vaheldusrikas. Tuntumad kohad võib vahele jätta ja külastada näiteks Banaue riisiterrasse ning Viscaya saarestikku riigi keskosas.

Juba paari esimese päevaga sai mulle selgeks fakt, et Filipiinidel võtab ringireisimine tohutult palju aega. Võib küll lennata kahe tunniga ühest riigi osast teise, aga maanteel läbib sama ajaga vaevalised 50-60 km.

Manila läheltel reisi alustades olid mu esimeseks sihtkohaks Banaue riisiterrassid, mis tähendas kuue- ning neljatunnist bussisõitu. Manila suunal on võimalik reisida konditsioneeritud ja wifiga varustatud mugavate ööbussidega, väiksematesse kohtadesse viivad aga ei-tea-millal ehitatud vanad bussid, mille õhutussüsteemiks on klaasideta aknad ning istmed on kõvad kui kivi.

Kui on tarvis mootori jõul mägedesse ronida, jääb ainsaks ühistranspordiks *jeepney* ehk tüüpiline kohalik reisiauto, kuhu mahub umbes 15 inimest ja jalasirutamise võimalus on vähene. Ühe sellisega loksusin minagi Banaue poole. Meeleolukas sõit sisaldas ka rehvivahetust, mis ei tahtnud esialgu sugugi õnnestuda, sest juhil oli autos vaid vale suurusega võti. Õnneks leidis sobiv tööriist lähedalasuvas talus.

Kui Filipiinidel satub bussiga sõitma nõudlikuma muusikamaitsega reisijal, tasub oma mp3-mängija enne ära laadida ja loota, et bussijuht vahepeal üldse muusikat ei mängi. Olgu tegemist kui tahes vägeva rokiklassikaga, on kuus tundi järjest sama The Scorpionsi parimate lugude albumit kuulata selgelt piin. Tagasiteel mängis küll Roxette ja ainult pool reisi.

PIKA BUSSIREISI VÕLU seisneb aga selles, et aknast avanevad lihtsalt suurepärased vaated – rohelus, mäed ja sajad rõõmsad filipino lapsed, kes iga valget nähes ennastunustavalt lehvivad.

Kui Eestis kutsume suvepealinnaks Pärnust just seetõttu, et seal on meri ja soe, siis Filipiini-

del on mitteametlik suvepealinn Baguio. Luzoni saare põhjaosas asuvasse linna kogunetakse ühel kindlal põhjusel – seal on suvel jahedam kui mujal. Baguio asub mägedes ning seal on seetõttu keskmiselt 5-7 kraadi jahedam rannikualadest. Lisaks sellele peavad kohalikud linnast lugu ka kui kulinaarsest sihtkohast.

◀ Banaue riisiterrassid, millest vanimad on loodud üle 2000 aasta tagasi.

Ühel pool kasvavad vette istutatud riisitaimed ja teisel on kuni paar-kümmend meetrit kukkumisruumi.

Peab siiski tödema, et Baguio ei avaldanud muljet ei kulinaarsete elamuste ega ka õhkkonna poolest – Manila järel oli see üks reostatuima õhuga piirkondi, kuhu sattusin. Turistid kasutavad Baguio vahepeatuse tegemiseks teel UNESCO maailmapärandisse kuuluvatele Banaue riisiterrassidele. Riisi hakati neil mäekülgedel kasvatama juba üle 2000 aasta tagasi. Enam kui 1,5 km kõrgusele ulatuvad terrassid on nutika niisutussüsteemiga põllud, mis pakuvad ellujäämiseks vajalikku riisi kohalikele ning tänapäeval ka arvestatavat turismitulu kogu piirkonnale.

TERRASSIDEL RÄNDAMINE eeldab vähemalt mingigi füüsilise vormi olemasolu, samuti on abiks kõrgusekartuse puudumine. Suur osa rännakutest toimub terrasside äärtel, kus ühel pool kasvavad vette istutatud riisitaimed ja teisel on kuni paar-kümmend meetrit kukkumisruumi. Vaated, nagu öeldud, on võimsad. Parim aeg terrasside külastamiseks on pärast istikute valmimist ja ümberistutamist, mil roheline on valitsev värv.

Tavaline pikamaabuss Filipiinidel – värviline, vana, ebamugav ja naturaalse õhutusega ehk osaliselt ilma klaasakendeta.



Pärast saagikoristust (kaks korda aastas) olevat põllud üsna hall vaatepilt. Juba esimesed pilgud kõrgematelt künngastelt terrassidele kustutavad kõik bussis istunud tunnid.

Banaue terrassidele saab minna matkama ja giidi leidmiseks kasutatakse huvitavat süsteemi. Annad linna turismipunkti teada oma soovist ning igal õhtul kell viis tulevad sinna kokku teenust pakkuda soovivad põllumehed ja loosivad endi seast need õnnelikud, kes järgmisel päeval kliendi saavad. Üks loosivõit tähendab põllumehele heal juhul isegi paari kuu sissetulekut.

Sa saad riisiterrassi, kui sul on õnne ja sünnid pere esimese lapsena.

Minu giidiks osutub 53-aastane kogenud kohalik, kes on õnneks ka piisavalt jutukas ja avatud, et mind riisikasvatuse peensustesse pühendada. Päevase matka jooksul saab tutvust teha nii riisistikute kasvatamise, ümberistutamise kui terade väljapeksmise valmis viljadest. Vaesemale talumehele, kel masinaid pole, on see kõik väga valus ja väsitav käsitöö.

PERE JA RIISIKASVATUS ON MU GIIDI ELU ja kaugel Baguiost ei ole ta kunagi käinud. Uhkusega hinges räägib mees loo sellest, et üks tema kolmest tütredest on siiski linna kolinud. Kõik kolivat võimalusel linna, sest seal on võimalused. Kõlab kuidagi tuttavalt ...

Targad talumehed kasutavad riisipõldu ka kalade – peamiselt tilapia – kasvatamiseks. Muuseas, terrasside vahelt püütud rotid pidid ka kõige maitsvamad olema. Muidu on pere põhitoidus riis, vahelduseks ka veidi köögivilju, liha saab süüa harva. Kaks-kolm riisiterrassi on lisaks majakesele,

Kimpudeks seotud riisitõlvikud, millest hakatakse riisiterasid käsitsi või spetsiaalse masina abil välja peksma.



milles pered elavad, iga pere suurim varandus. Eriti oluline on seetõttu riisiterrasside pärandamise otsus ja minu giid otsustas vanimale ja keskmisele tütrele pärandada kummalegi ühe. Noorima tütre saatuseks jääb neil põldudel kahe vanema õe heaks töötamine, et oma osa riisist välja teenida. Selline on levinud praktika enamikus peredes. “Sa saad riisiterrassi, kui sul on õnne ja sünnid pere esimese lapsena,” selgitas mulle giid muiates. “Mina olin õnnelik!”

Siinkirjutaja oli mitmel eelneval reisil flirtinud ideega proovida sukeldumist. Filipiinid tundusid lõpuks see koht, kus hirmud ületada ja veelust maailma uurida. Mindoro saar Luzoni edelanurgast 1,5 tunni praamisõidu kaugusel oli selleks hea paik.

ÜHEL POOLT ON SEE KÜLL KLASSIKALISTE KUURORTIDEGA PIKITUD SAAREKE, teisalt leiab sukeldumiseks sobivaid riffe ning hulgaliselt taanlaste, sakslaste ja rootslaste juhitud sukeldumiskoole. Saare põhjaosas olev pealinn Puerto Galera ja Sabang Beach on piirkond, kuhu end sisse seades saab nii sukelduda, veesporti teha kui ka ööelu nautida.

Proovisukeldumist korraldatakse meeleldi ning nii kohalikud kui ka eurooplastest instruktorid suudavad suure osa hirme kiiresti maha võtta. Hirm on aga ennekõike hirmunu südames – instruktor vestis mulle loo, kuidas kuraasikad turistid tulnud proovisukeldumisele. Enne ookeani tehti harjutusi u 50 cm sügavuses basseinis kogu varustusega. Ookeani külastamise soov sai tagasilöögi sel hetkel, kui kumbki noor eurooplane ei julenud basseiniski pead vee alla panna, et harjutusi teha.

SABANGI MAAPEALNE ELU möödub peamiselt kõrgel tasemel massaaži nautides ja niisama aega surnuks lüües. Sarnaselt Tai ja mitme teise Kagu-Aasia riigiga ilmuvad nagu maa alt õhtuti tänavate äärde n-õ *girlie*-baarid (Filipiinidel tuntud diskoklubide või piljardibaaridena), kust iga soovija saab endale tasu eest kaaslaste leida. Paraku on eakas roosaks põlenud Euroopa mees noor filipiinlannaga käevangus küllaltki tavapärase vaatepilt. Vähemalt pole Filipiinide seksitööstus nii pealetükkiv ning agressiivne kui Tais. Kui silmsidet ei loo, siis keegi otseselt varrukast sikutama ei tule. Hüütakse vaid tagasihoidlikult komplimente ning kutseid siseneda.

BOHOL ON SAAR VISCAYA SAARESTIKUS, mida turistid mõne aasta pärast ilmselt juba väga aktiivselt külastavad. Kohalikud soovivad enim näidata Šokolaadimägesid – üle 1700 sarnase mäekühmu, mis pillutatud 50 ruutkilomeetrile. Omamoodi vaatepilt, kuid siiski mitte väga jalustrabav kogemus. Vaateplatvorm ühe kõrgema mäekese otsas annab paar head pildistamisvõimalust. Vürtsi lisab asjaolu, et teadlased ei ole tänaseks veel ühtse seisukohani jõudnud, kuidas selline künngaste kogum on tekkinud.

Bohol on maailmas tuntud aga ennekõike ühe looma poolest – kandlane (ingl *tarsier*). See on üks

SINA!

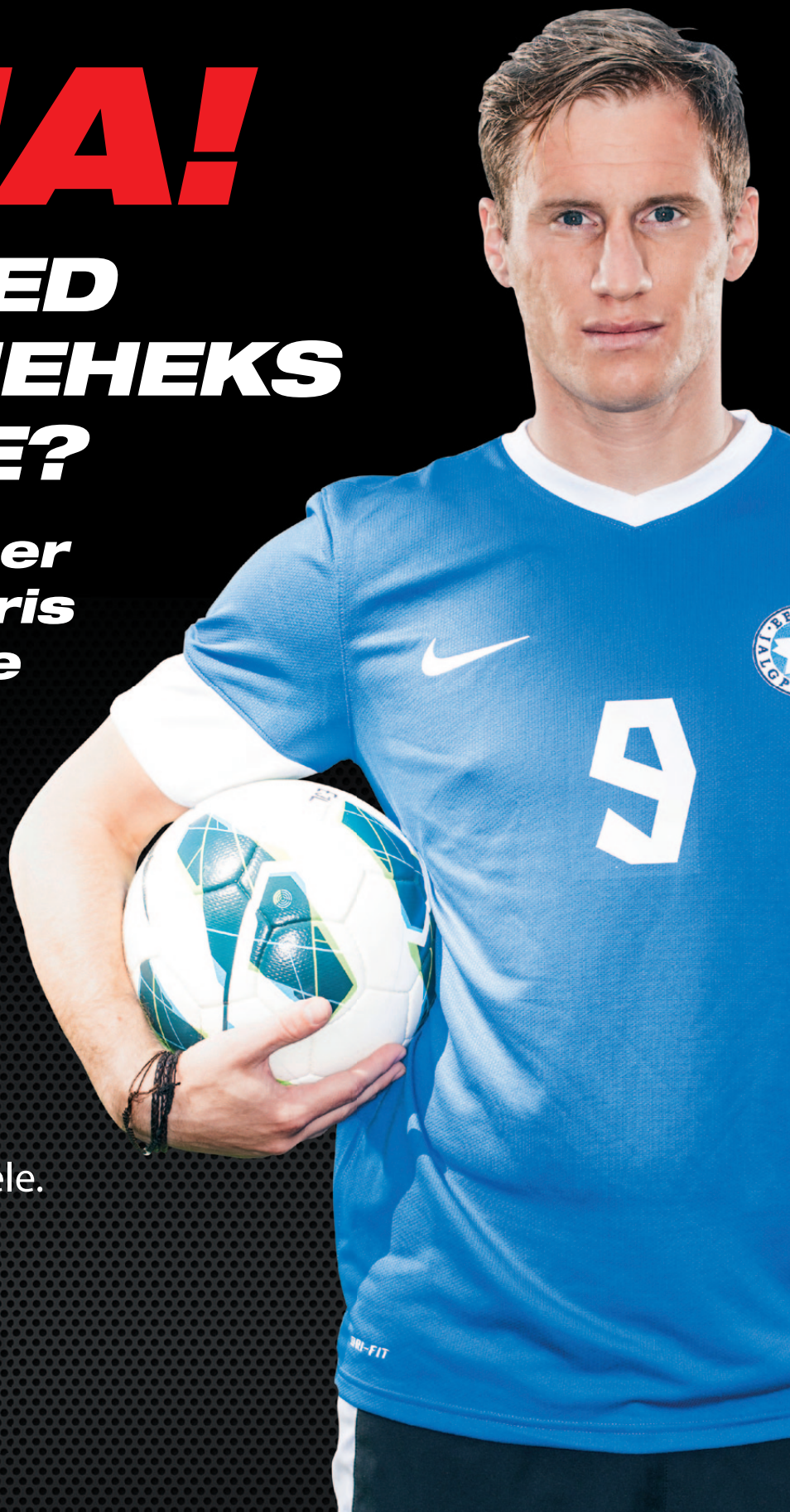
**KAS TULED
12NDAKS MEHEKS
PLATSILE?**

**Iga spordisõber
elab septembris
meie meestele
kaasa!**

6. septembril tulevad
Tallinnasse hollandlased.

10. septembril läheme
Ungarisse vastu madjaritele.

**KAS OLED
HOOAJAKS
VALMIS?**



**TRIOBET ON EESTI
JALGPALLI LIIDU
SUURTOETAJA**

 **TRIOBET™**



Kandlane, haruldane erilise välimusega primaat, kellest on saanud Boholi saare maskott.

maailma väiksemaid primaate, umbes rusikasuuruse keha ning pika sabaga. Välimus on tal ekstravagantne – ühelt poolt nunnu, teisalt oma suurte silmade tõttu, mida loom ei pilguta, meenutab ta ennekõike mõnda tegelast “Star Treki” filmidest. Kui lisada veel fakt, et kandlane suudab keerata oma pead 360 kraadi, ongi vaatamisväärsus olemas. Kandlaste kaitsmisega tegeletakse Boholil aktiivselt – väljasuremisohu on üsna suur ning levikualaks ongi vaid mõned saared Filippiinidel ning Malaisias.

EKSTREEMSUSTE OTSIAJAL tasub Boholil võtta vaevasks teha üks kolme-neljatunnine bussisõit, et jõuda sisemaale Danao seiklusparki. Lisaks zipline'i sõitule ja mõnedele keskpärastele atraktsioonidele on seal Plunge – hiidkiik, kus u 150 meetri sügavuse oru kohal saad nautida 50 m vabalangemist ja seejärel ligi 100 m amplituudiga köie otsas kiikumist. Need 4-5 sekundit vabalangust tundusid vähemalt minutina, kuid adrenaliinilaks oli garanteeritud.

Kuna iga korralik reis toob kaasa kohtumisi värvikate inimestega, lootsin seda ka Filippiinidelt. Hiidkiikumist oodates selle ka leidsin – sain pida pikema vestluse veidi üle 50-aastase Jackiga USA-st, kes oli maailmarändurist sõjaveteran. Esiti uskusin, et olen sattunud keskmisesse Hollywoodi märulisse, millest pärit klišeetsitaatidega see mees rääkis. Üldiselt usud ju ikka, et laused



Šokolaadimäed – üle 1700 sarnase mäekühmu, mis pillutatud 50 ruutkilomeetrile.



“You know, God’s ways are unpredictable” ja “I used to kill people for a living” käivad filmidesse.

Seekord tulid need aga tõsimeeli vestluskaaslase suust. Sõjaveteran lobises haaravalt oma elukäigust – missioonidest sõjakolletes (nimesid nimetamata võis eeldada, et vähemalt üks neist oli Lahesõda), filipiinlannaga abiellumisest ning Pariisi metros mustlannast taskuvarga püüdmisest. Boonuspunktiks tõsiasi, et Jack oli ka kümme aastat tagasi Tallinna külasthanud.

VEEL VÄHEM ON MASSITURISM JÕUDNUD NEGROSE SAARELE. Potentsiaali, eriti rannapuhkuse osas, on seal aga küllaga. Filipiinide reisil külastatud ligi kümmekonnast linnast oli Lõuna-Negrosee pealinn Dumaguete ülivõimsalt kõige inimsõbralikum – mõnus mereäärne promenaad, küllaltki puhas õhk, korralikud söögikohad ning suitsuvaba elukeskkond. Jah, just see viimane väärib esiletõstmist.

Suitsetamise veendunud põlgajana on pidevas konihunnikus ja suitsuvines rändamine mulle küllaltki vastumeelne. Filipiinidel on aga tõusev trend kuulutada järjest enam provintse ja linnu suitsuvabadeks – see tähendab, et lisaks avalikele asutustele ei tohi suitsu tõmmata ka tänaval või rannas ehk sisuliselt saab suitsetada vaid kodus.

Dumaguete lähistelt sai startida ühe Filipiinide väärtuslikuma sukeldumis- ja snorgeldam-

mispaiga juurde, milleks on Apo riff. See on eriti värviline, rikkalik ja elujõuline keskkond, mis on muu hulgas ka merikilpkonnade kaitseala. Päev muutub lihtsalt suurepäraseks hetkel, kui avastad enda alt rahulikult läbi ujumas merikilpkonnad, kelle kilp on suurem su rindkerest. See on tunne, nagu ujuksid ringi National Geographicu telesaa-

Filipiinidel on tõusev trend kuulutada järjest enam provintse ja linnu suitsuvabadeks.

tes, ometi toimub see kõik tegelikult sinu ümber. Need vaated ja kogemused panevad vette hüppama ka siis, kui keha on soolakihi juba kaetud ning maad võtmas väsimus tunde väldanud toruumisest.

NEGROSEL TEGIN PÄEVASE VÄLJASÕIDU ka sisemaale – mäed, koopad, suhkruroo- ja kookoseistandused ning suhkrusiirupivabrikud. Lõunapausil sain juhuslikult jutule kohalike MTÜ-de aktivistidega, kes olid väljasõidukoosolekul. Pärast tunniajalist lõunat ja jutuajamist pakkus sõbralik seltskond küüti tagasi Dumaguettesse. Kuigi Filipiinidel on igasugused petuskeemid väga levinud ning nende läbiviijad osavad, otsustasin riskida ja maailma-



Tehniliselt mitte kõige täiuslikum, aga aus pilt. Jah, merekilpkonna kohtamine on siin Apo riful täiesti võimalik!

parandajate auto kastis kaks tundi reisida. See oli *jackpot* – jutuaajamine andis parima sissevaate kohalike mõttemaailma, Filipiinide muredesse-rõõmudesse ning lootustesse.

Reis tõi kaasa kutse õhtuseks õllejoomiseks ühe aktivisti kodus. See oli äravahetamiseni sarnane ühe Manilas aktiivselt kasutatava petuskeemiga, kus välismaalane koju kutsutakse, imerohtu joogi sisse segatakse, siis paljaks varastatakse ning lõpuks tänavale viiakse.

Ometi – olles näinud maailmaparandajaid üsna palju, lubas sisetunne riskida. Ja otsus oli õige – keegi mind uimastada ei üritanud, sain käia ühe tavalise filipino kodus, kohtuda tema ja ta sõprade peredega, juua mõned külmad San

Migueli õlled ning teha koos nalja. Filipinod on väga naljahimulised ja rõõmsad, olles samal ajal erakordselt usklikud.

KATOLIKU USUL JA KIRIKUL on riigis kohati suurem võim kui valitsusel ja ministritel. Peresuhted on reguleeritud piiblitõdedega, väga aktiivselt käiakse kirikus ning usust on lähtunud isegi ümberkorraldused ühistranspordis. Nimelt mõned aastad tagasi kaunistasid paljude *tricycle*'ite (kolmerattalised mootorrattad, Tais tuktukid, Indias rikšad) tagumist külge erootilise alatooniga pildid. Kiriku nõudmisel võeti aga vastu seadus, mis keelas ühistranspordi sõidukitele paljaste neiude pilte kleepida. Nende asemele tekkisidki piiblitõttadid või jumalat ja usku ülistavad laused.

Pärast nelja saare külastamist ning kümnete filipiinidega vestlemist joonistusid välja mõned põhiteemad, millele jutt ikka ja alati läks. Seda ennekõike kohalike eestvedamisel.

Pärast nime küsitakse (vähemalt üksi reisivalt mehelt), kus on su tüdruksõber. Kui vastad, et puudub, teevad kohalikud suured silmad – üksiolemist peetakse väga kurvaks saatuseks. Isegi noorte inimeste puhul. Kui väidad, et tüdruksõber on kodus, teevad kohalikud suured silmad – kuidas küll sai nii juhtuda, et tüdruksõbral jäävad Filipiinid nägemata, ja seda peetakse ka väga kurvaks saatuseks. Filipinode maailmapildis üksiolemine (kasvõi ajutiselt) ja üksi reisimine kui teadlik valik põhimõtteliselt puuduvad. See on “mingi Euroopa värk”.

Teine teema on usk – filipino küsib pea alati, millist usku praktiseerid. Kui vastata, et side religiooniga puudub, on seegi kohalikele arusaamatu ja veider. Vajab üsna suurt kannatust ja pikka selgitamist, et mittereligioosset maailmapilti kuidagi kirjeldada või selle tagamaid tutvustada. Lõpuks jäävad filipiinod, suur kahtlusehulk silmis, siiski kuigivõrd uskuma, et ka mitteuskujad on olemas ning seejuures veel täitsa õnnelikud.

FILIPINIID POLE RIKAS MAA, mistõttu viib vestlus kiiresti selleni, kui hea on elu Eestis ja kas seal lisatöökäsi on vaja. On teada, et väga palju teenindus- ja ehitustöötajaid arabia maades on pärit Filipiinidelt ja see on nende võimalus toita end, oma peret ja vanemaid. Järjest rohkem kolib filipiinlasi ka Austraaliasse ning Euroopasse.

Niisiis küsivad kohalikud ka pärast põgusat tutvust ilma valehäbita, kuidas Eestisse elama ja töötama saaks. Jutt lumest neid küll mõnevõrra ehmatab, kuid usk eestlaste rikkusesse sellest ei murene. Tagasihoidlikule elatustasemele vaatamata teavad laiema silmaringiga filipiinod rääkida, et tõeliselt õnnelik on üks filipiinlane ikkagi kodumaal oma pere juures.

Täpselt selles tõeteras veendun ka ise kodusse Tallinna jõudes. Kaasa tulevad aga Filipiinidelt igal juhul ports soojust ja päikest, mälupehmeid kentsakast transpordist, lopsakast loodusest ning värvikast veelusest maailmast.

Lennunõu



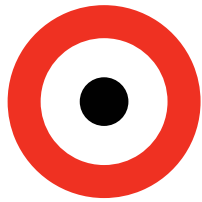
ÜHE ÜMBERISTUMISEGA ÜHENDUSED Manilasse on võimalikud läbi Amsterdami Estonian Airi ja KLM-iga, ent hinnatase väga kõrvu liigutama ei pane, see on alates 1100 euro ringist edasi-tagasi. Sadakond eurot soodsamalt saab kahe ümberistumisega – näiteks Finnairi ja Cathay Pacificuga (lennukivahetused Helsingis ja Hongkongis) või Estonian Airi ja Etihadiga (Amsterdam ja Abu Dhabi, viimases võib pikemalt peatuda). Eelnenu kehtib ühel piletil olevate lendude kohta.

ERALDI PILETEID KASUTADES võib seevastu Filipiinidel ja sama reisi ajal veel mitmes muus riigis ära käia parimal juhul umbes 700 euroga, piletid tuleb muidugi osta väga pikalt ette.

ÜKS ÜSNA PÕNEV MARSRUUT oleks näites Lufthansa ja China Eastern Airlinesi lennud Manilasse läbi Frankfurdi, Rooma ja Shanghai. Seejuures võib nii Saksamaal, Itaalias kui Hiinas pikemalt peatuda, ilma et see lendude hinda kuidagi mõjutaks. Shanghais võib 72 tundi viibida ka viisata.

VAID PISUT KALLIMAKS ALTERNATIIVIKS ON lennud Helsingist Bangkoki või Kuala Lumpurini hinnaga alla 600 euro edasi-tagasi, kasutades Malaysia Airlinesi pikki lende veel ühe ümberistumisega Euroopas (väljumis- ja saabumisaegad lubavad laevaga Soome sõita). Sealt omakorda jätkulennud Filipiinidele maksavad paremal juhul veidi üle 200 euro edasi-tagasi.

MAURI SAAREND, Estravel



KLICK
SINU DIGIPOOD

lenovo FOR
THOSE
WHO DO.

Üks erakordne seade, neli lahendat asendit.

Lenovo IdeaPad Yoga 13 ühendab Ultrabook™-i jõudluse tahvelarvuti loomupärase puutekogemusega, mis muudab seadme ülimalt mitmekülgeks. Vaheta nelja asendi vahel ning võta Windows 8-st maksimum kuidas ja millal ise soovid!

13.3" puutekraan	Intel Core i5 3337U	SSD 128GB
kaal 1,54kg	aku tööaeg 8:00	Windows 8

- mälu 4GB (laiendatav kuni 8GB)
- puutetundlik HD+ IPS ekraan
- Intel HD Graphics 4000 graafika
- WiFi • Bluetooth 4.0
- USB3.0 • USB2.0 • HDMI



• **Maailma esimene mitmeasendiline Ultrabook™** võimaldab ülimalt paindlikkust töötamisel ja mängimisel – võid kasutada seda märkmiku, tahvelarvuti, stendi või telgi asendis.

• **Üliteration IPS-tehnoloogiaga ekraan.** Yoga on varustatud kõige kaasaegsema IPS-tehnoloogiaga, mis on parim, mida täna turult leida võib. IPS pakub tunduvalt paremat värviedastust, suuremat vaatenurka ja kiiremat reageerimiskiirust. Lisaks kasutab Lenovo kõrgresolutsiooniga HD+ ekraani, mis edastab ligi 30% teravamat pilti kui enamused tänapäeva sülearvutites kasutatav HD ekraan. Valgusetundlik sensor tagab automaatselt parima heleduse olemasolevate tingimuste raames.

• Yoga 13 mudelist leiad ülikiire **128GB SSD andmesalvestusseadme**, mis on kuni 10 korda kiirem kui tavaline kõvaketas, täiesti hääletu, põrutuskindel, 33% töökindlam ja võtab 2-3 korda vähem voolu.

999.-

- **Lenovo® Motion Control** võimaldab lapata fotosid ja lehekülgi või kerida tagasi/edasi muusikat ning videoid lihtsate liigutustega.
- **10 sõrme mitmikpuute tehnoloogia**, klaviatuur ja hiir tagavad kiire, sujuva ning lõbusa arvutikasutuskogemuse.
- **Aku pikk tööiga – 8 tundi!** – pikaajaliseks kasutamiseks ringi liikumisel.
- **InstantResume** - ärata ülitundlik seade unerežiimist vaid 10 sekundiga.

Maailma juhtivad tehnoloogiaajakirjad arvavad:

„Kõige efektses Windows 8 disain, mida oleme seni näinud.“ – **engadget**

„Just nii tulebki arvuteid/ tahvelid disainida.“ – **GIZMODO**

„Kõigist huvitavatest tahvelsülearvutitest on üks meie eriti südamelähedane – Lenovo IdeaPad Yoga.“ – **THE VERGE**

vaata lisaks: klick.ee/yoga



Kruiis on juba iseenesest nii äge puhkus, et paneb silmad särama. Aga kruiis maailma suurimatel laevadel – see on elamus omaette! Katrin Samlik tutvustab kaht pea identset laeva Allure of the Seas ja Oasis of the Seas ning nende teekondi Kariibi mere saarte vahel.



Kruiisile maailma suurimate laevadega

Tekst **KATRIN SAMLIK**, pildid **ROYAL CARIBBEAN**

Mõlemad laevad on ehitatud Soomes ning seilavad aasta ringi Kariibi merel. Ainus veidi igav nüans on see, et valida on vaid kahe klassikalise marsruudi vahel – Lääne-Kariibid ja Ida-Kariibid. Allure of the Seas väljub Fort Lauderdale'i sadamast pühapäeviti ning Oasis of the Seas laupäeviti. Mõlemad laevad vahetavad üle nädala marsruuti, nii et kui Allure on Lääne-Kariibi marsruudil, siis on Oasis kindlasti Ida-Kariibi marsruudil ja järgmisel nädalal täpselt vastupidi.

Juba iseenesest muljetavaldav fakt on see, et Allure ja Oasis on umbes kaks korda laiemad kui Panama kanal. Lisame siis juurde mitu meie lemmikvigurit ja -numbrit.



Oasis klassi laevad

OASIS OF THE SEAS (valmis 2009)
ALLURE OF THE SEAS (valmis 2010)

Pikkus	360 m
Kogumahtuvus	225 282 GT
Süvis	22,55 m
Laius	60,5 m
Kõrgus	72 m
Masinate koguvõimsus	131 640 hj
Reisijate arv	kuni 6296

Tuleva aasta septembris teeb Oasis of the Seas, enne värskenduskuurile minekut kolm sõitu Vahe-merel. Hinnad algavad 1455 eurost ja huvilistel tuleb kiirustada, sest kohad on pea läbi müüdnud.



Surfata oskate? Laeval on võimalus seda õppida.



Laeva peatänavalt leiab muuhulgas ka karusselli.

AQUATHEATER'I BASSEIN on sügavaim mereveega basseini, mis iial ühele laevale ehitatud. Selle sügavus on 5,4 meetrit, kusjuures basseini põhi võib tõusta ka täitsa veepinnale, nii tekib lava, kus saab ka kuiva jalaga esineda. Multifunktsionaalsus ruulib! Mõlemal laeval on täissuuruses 21 loomakujuga karussell ja võime mürki võtta, et üheltki teiselt laevalt midagi sellist ei leia.

Üheksa korruse kõrgusel boardwalk'i ehk aatriumi kohal liugleb kõistee (zipline), kus iga külalastaja saab oma julguse proovile panna. Kõistee pikkus on küll vaid 25 meetrit, kuid ära muretse – pakkuda on ka pikem alternatiiv. Need, kes soovivad kauem maa ja taeva vahel kõõluda, peaks valima Lääne-Kariibi marsruudi, mis pea-





Zipline Labadee' on mõeldud neile, kes otsivad teravaid elamusi.

tub Royal Caribbeani privaatsadamas Labadees. Seal on nimelt maailma pikim vee kohal olev zipline. Närvikõdi on garanteeritud!

100 meetri pikkune Central Park on esimene laeval asuv elusate taimedega park, mida hooldab iga päev viis aednikku.

Spordihuvilistele on laeval korvpalliväljak, kaks surfisimulaatorit, kaks mägironimisseina, minigolf, 700 meetri pikkune jooksurada ning täisvarustuses jõusaal. Vajadusel saab kõik siseseahmitud kalorit taas ära põletada.

Kumbagi laeva ehitati umbes kaks aastat ning korraga oli tööl üle 3000 ehitaja. Laeva vööpamiseks kulus üle 600 000 liitri värvi.

LÄÄNEPOOLSE MARSRUUDI proovisid omal nahal järele kaks Estraveli reisikonsultanti, Marika Stockmanni büroost ja Leelia Pärnust, kelle laevareis algas üle ootuste lihtsa ja sujuva registree-

See teatrisaal asub laeval, uskuge või mitte.



rumisega. Mõtled küll, et kuidas kõik need 6000 inimest lihtsalt ja kiirelt ühele laevale saavad, aga näe – pool tundi ja kõik see mees oli peal. Seda, et laeval on koos sinuga veel paar tuhat inimest, tunnetad esimesel päeval küllaltki hästi. Kõik käivad ringi, uurivad söögikohti, atraktsioone ja lugematuid baare ning imestavad, mida kõike on võimalik ühte laeva ära mahutada.

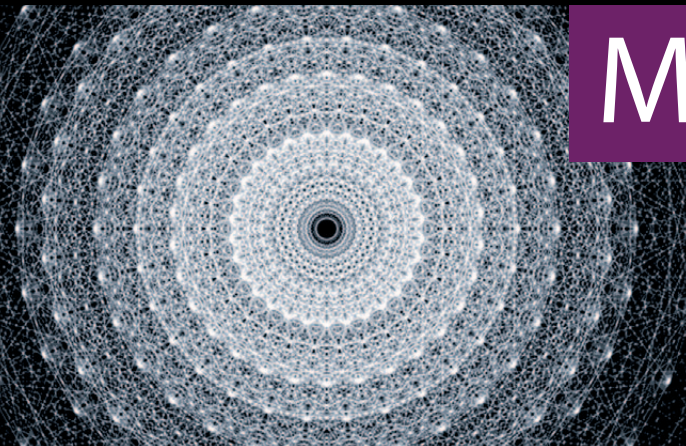
Abimeheks aja plaanimisel on igal öhtul kajutisse toodav programm ehk Cruise Compass. See tutvustab järgmise päeva tähtsamaid sündmusi ja eripakkumisi laeva baarides ja kauplustes.

Pardal oleks võimalik sisustada kõik kruuisi seitse päeva, aga lõppude lõpuks tulime siia ju saari vaatama ja ka neis ei pea pettuma. Järgnevalt Marika ja Leelia ülevaade külastatud saartest.

LABADEE, HAITI. Royal Caribbeani renditud suletud saareosa, mille peamine väärtus on kristallselge vesi ja imelised rannad! Ilusaim neist on Hideaway Beach, mis asub teistest veidi eemal. Kes rannatoolis pikutada ei viitsi, võib rentida vahtkummist madratsi ja lainetele hulpima minna. Soovi korral võib toruujuda, sõita kajaki või jetiga, paraseilida või teha pika tiiru kõisteel. Labadee zipline peaks olema maailma pikim vee kohal asuv omasugune. Uudisena on džunglisse ehitatud ka Ameerika mäed, mis pakuvad lisaks närvikõdile vahvaid loodusvaateid.

FALMOUTH, JAMAICA – *no problem!* Jamaical on troopiline kliima, kus aasta keskmine temperatuur on 26 kraadi. Kaks kuud, mai ja oktoober, on saarel tavapärasest vihmasemad ning juunist novembrini on orkaanihooaeg. Laevareisi eeliseks

Müstilised hääled



Hooajal 2013–2014 on esmakordselt Eesti Kontserdi kontserdivalikus värvikas vokaalmuusika sari “Müstilised hääled”, mis pakub kõlavärve ja mustreid traditsioonilistest vokaalkultuuridest. Oodata on põnevaid väliskülalisi: Sardiinia tenorid, traditsiooniline kopti koor Kairost, Bulgaaria legendaarne Angelite naiskoor jpm.

T 10. september kell 20 Estonia kammersaal
N 20. veebruar kell 19 Jõhvi kontserdimaja
R 21. veebruar kell 19 Pärnu kontserdimaja

K 30. oktoober kell 19 Viljandi Pärimusmuusika Ait
N 31. oktoober kell 19 Tallinna Jaani kirik
R 1. november kell 19 Tartu Jaani kirik
L 2. november kell 19 Pärnu Eliisabeti kirik
P 3. november kell 16 Jõhvi Mihkli kirik

N 6. veebruar kell 19 Pärnu kontserdimaja
R 7. veebruar kell 19 Tallinna Jaani kirik
L 8. veebruar kell 19 Jõhvi Mihkli kirik

K 26. märts kell 19 Peterburi Jaani kirik
N 27. märts kell 19 Jõhvi Mihkli kirik
R 28. märts kell 19 Pärnu Eliisabeti kirik
L 29. märts kell 19 Tallinna Jaani kirik
P 30. märts kell 19 Tartu Jaani kirik

L 10. mai kell 19 Mustpeade maja

R 11. oktoober kell 19 Jõhvi kontserdimaja
L 12. oktoober kell 19 Pärnu kontserdimaja hooaja avakontsert
P 13. oktoober kell 17 Estonia kontserdisaal

Peeter Vähi “Supreme silence”

Arsise Kellade Ansambel

Eesti Rahvusmeeskoor

Kadri Voorand, Peeter Vähi, Mikk Üleoja

“Sampo tagumine”

ETV tütarlastekoor, dirigent Aarne Saluveer, Anne-Liis Poll
Tormis, Eplik, hääleimprovisatsioonid ehk häik

Tenores Di Bitti (Sardiinia)

Ansambel kannab 3000 aasta vanuse polüfoonilise
ülemheliderikka laulmise traditsiooni

Aastatuhandete kopti hümnid

David Ensemble (Kairo)

Angelite – kuulsad bulgaaria hääled

Kaugete aegade arhailine kõlamaailm ning avangardi ja
keskaegse muusika sulam

Setu leelokoor Liinatsuraq, Meelis Vindi džässansambel



on aga asjaolu, et ohu korral muudab kapten marsruuti ning valitakse alati ohutuim peatuspaik.

Jamaica rahvas on soe ja sõbralik, muheda huumorisoonega ja heade ütlemistega. Vasakpoolse liikluse tõttu on neil kombeks öelda “*Left side is right side, right side is suicide!*” Või siis “*We don't have a problem, we have a situation! Don't drink and drive, arrive alive.*”

Jamaical on palju erinevaid usulahke ja igal neist oma kirik. Väidetavalt on Jamaical kõige rohkem kirikuid ühe ruutmeetri kohta. Samas, baare on kaks korda sama palju!

Falmouthi sadamakailt leiab lademetes turisti-poode, kus müüakse käsitööd ja alkoholi. Kuu-lus Appletoni rumm on saadaval igas formaadis. Laeva minnes võetakse küll alkohol ära, kuid selle toob kruiisi viimasel päeval kajutiteenija pärast-lõunal ära, et saaksid selle ilusti kohvrissi pakkida.

Olete kindlasti lugenud orja-tööjõul põhinenud istandus-test? Good Hope'i istandus on avatud külastajatele ning hooned on perfektselt restau-reeritud. Suurepärane võima-lus astuda sammuke kadunud ajastusse.

COZUMEL, MEHHIKO. Kogenud sukeldujad võik-sid suunduda Santa Rosa Walli juurde. Tegu on imelise paigaga, mille korallseina võimas ilu lausa lummab. Aga pane tähele, et piirkonnas on võrdlemisi tugevad hoovused, seega on varasem sukeldumiskogemus kindlasti kasuks.

Kultuurihuvilistele on Cozumelil asteekide vabaõhumuuseum ja maiade kompleksi varemed.

Kes soovib näha kompaktses formaadis Mehhiko paremaid palu, võiks külastada Discover Mexico Parki. Loomulikult saab Cozumelil nii delfiinide kui raikaladega ujuda, jetiga sõita ja päevase me-meretke ette võtta, Jose Cuervo ja Corona mekki-misest rääkimata.

Kruiisidele omaselt on tee laevale täis suve-niirikaubitsejaid. Mälestuseks saab kaasa osta nii *tequila*'t kui kohalikku käsitööd. Kellel on pikem puhkus plaanis, võiks kaaluda kahe nädala veet-mist laeval. Sel juhul saaks proovida nii eespool mainitud Lääne-Kariibi kruiisi kui ka järgmisel nädalal väljuvat Ida-Kariibi kruiisi.

IDA-KARIIBI KRUIISI käisid nautimas lisaks minule Estraveli e-äri juht Kairit ja digitaalse arenduse projektijuht Janek. Kokku külastasime kolme Ka-riibi mere saart.

NASSAU, BAHAMA. Meie esimene peatus üsna lühike, vaid seitse tundi. Soe päike ja helesinine vesi tegid oma töö ning nii sündiski otsus esimene kruiisipäev rannas veeta ning end päikesel praadida lasta. Vesi on seal tõesti superilus – helesinine ja soe. Paaritun-nist rannapuhkust tuleb vägagi soovitada!

Enamik kruiisituriste suundub ikoonilise At-lantise hotelli juurde. Päikesejänkud saavad randa



Cozumel on väärt sihtkoht ka tõsisemat sukeldumiskoge-must soovivatele kruiisireisi-jatele, mis samas ei tähenda, et ka lihtne snorgeldaja ei saaks tutvuda värvika me-reeluga.



Maiade kultuuri varemed Cozumelis.

nautida ning aktiivsemad huvilised hotelli keldrikorrusel asuvat Atlantise kadunud linna külastada. Viimane on mitmest akvaariumist koosnev veaalune maailm, mis on koduks rohkem kui 50 000 mereelukale. Atlantise ranna ja veaaluse maailma külastamine on aga tasuline, seega võiks kokkuhoidlik reisija minna Atlantisest pisut ida poole, Sheratonist mööda, ning nautida tasuta rannamõnusid. Laevast saab oma rannarätiku kaasa võtta, nii ei pea ka päevitustoolide eest tasuma.

Kariibidele on üsna omane, et taksosse (mis on tavaliselt minibussid) müüakse üksikuid kohti. See tähendab, et ühte taksot võib jagada mitu erinevat seltskonda. Hinnad on fikseeritud ja sõltuvad sõidu pikkusest. Näiteks kruisisadamast Paradise Islandi randa maksis sõit neli dollarit inimese kohta.

CHARLOTTE AMALIE, SAINT THOMAS, USA Neitsisaared. Ka Saint Thomasel asub mitu imeilusat randa, nagu Coki Beach, Sapphire Beach ja Magens Bay. NB! Osa randu on tasulised! Pileti lumivalge liivaga randa saab lunastada mõne dollari eest. Ideaalne oleks mõned tunnid päikest ja sooja vett nautida ning enne laevale tagasisuundumist ka Charlotte Amaliest läbi põigata.

Parima vaate kogu saarele saab Paradise Pointist. Kes on päevaks auto rentinud, saab masina võimede proovile panna ning püstloodis üles sõita. Ütleme ausalt, et lihtsam on sõitu nautida gondliga, mis väljub vana kruisikאי lähedalt Hootersi baari kõrvalt ning maksab 21 dollarit. Mitte just kõige soodsam sõit, aga vaated on tõesti imeilusad.

Kui koduse külma ilma igatsus peale tuleb, siis sea sammud Magic Ice'i nimelise asutuse poole. Koduseid käpikuid kaasa võtma ei pea – sooja jope saad selga kohapealt. Sisepääs maksab 20 dollarit ning sisaldab ka ühte tervitusjooki ning sisepääsu miinuskraadisesse jääkujude muuseumi.

Kui sa juhtumisi oled Saint Thomasel juba käinud, siis võid kaaluda võimalust minna päevaks teise USA Neitsisaare, Saint Johni peale. Laevad väljuvad Red Hooki sadamast kord tunnis, sõit kestab 20 minutit ja edasi-tagasipilet maksab 12 dollarit. Charlotte Amalie sadamast väljuvad paadid kolm korda päevas ning sõit kestab 45 minutit.

Saint Johni üheks hinnatuimaks rannaks on Trunk Bay. Toruujujatele on vee alla ehitatud spetsiaalne rada, kus on pildid kaladest ning info veaaluse maailma kohta. Õeldakse, et pooltunnise snorgeldamise käigus Trunk Bays peaksid nägema 30 kalaliiki. Muljetavaldav! Kuid ka siin on miinuspoolel – randapääs on tasuline ning tippaegadel võib seda väisata liiga palju huvilisi.

SINT MAARTEN/SAINT-MARTIN. Heal lapsel mitu nime, nii ka Sint Maarteni saarel. Saarel on kaks nime, kuna kogu territoorium on üsna võrdselt jaotatud Hollandi ja Prantsusmaa vahel. Enamik kruisilaevu peatub Hollandi poolel Philipsburgis, mis on tuntud oma värvikireva ööelu, kaunite randade, eksootiliste kokteilide ja rohkete kasi-



node poolest. Prantsuse poolelt leiad nudistide rannad, suurepäraseid Prantsuse ja Kariibi köögid ning külluslikud ostlemisvõimalused.

Kuna laev peatub Hollandi poolel, võiks mõneks tunniks sõita Prantsuse poolele randu valutama. Meie valisime Orient Beach'i ja julgeme seda soojalt soovitada. Ilus pikk rand, helevälge liiva ja säravsinise veega. Rannas on kõikvõimalikud teenused ja atraktsioonid olemas – saab nii aloemassaazi kui ka rastapatsse, veesporti võimalustest ei tasu rääkima hakatagi.

Omaette vaatamisväärsus on kindlasti Sint Maarteni lennuväli. Maandumisrada algab rannast mõne meetri kaugusel ning pakub teravaid elamusi nii maandumiste kui õhukütõusude ajal. Närvikõdi nautimiseks suundu Maho rannale.

Sint Maarten on ainus koht maailmas, kus Hollandi ja Prantsusmaa piirid kohtuvad ja olgugi et Schengen sinna ei ulata, piirikontrolli sellegipoolest ei eksisteeri. Saare Prantsuse poolel on kasutusel ka eurod, kuid üldiselt on Kariibidel kasulikum USA dollarites arveldada. Need on laialt levinud ning aktsepteeritud pea kõikjal. Mõningatel juhtudel võib küll vahetusraha saada tagasi kohalikus vääringus.

LÕPETUSEKS tahaks öelda, et kruis on üks äraütlemata tore asi. Ühes komplektis on heatasemeline majutus, rikkalikud söögid, hulgaliselt ajaviitmisvõimalusi, meeleolukad *show'd* ja põnevad sihtkohad, kõnelemata sportimisvõimalustest, spaahoolitsustest ja juba korraldatud transport! Mis sa hing veel ihata oskad?

Saint-Martin ei ole ainult kruisireisijate lemmikkoht. Privaatsust armastavad mere-sõbrad saavad siia oma superjahtidega.

Kalarestoran Neemel

Kas olete unistanud kohast, kus saate istuda soojas toas, nautida head toitu ja veini ning vaadata läbi akna merel möllavat sügistormi? See koht on nüüd Tallinna lähedal Neeme külas olemas ja nimeks on tal Ruhe.

Neeme on üks neist kunagistest kaluriküladest põhjarannikul, mis asuvad Tallinnale nii lähedal, et sealt kannatab iga päev tööle sõita. Selle tagajärjeks on paratamatult ports uusi elamuid, mis kohe sugugi ei taha kunagist miljööd respektseerida ning sellest hooletult teerulliga üle sõidavad. Ometi on uusasustusel ka omad positiivsed küljed – hulk majanduslikult kindlustatud kohalikku rahvast, kes vahepeal soikunud elu taas käima tõmbavad. Merd armastava linlase jaoks tähendab see näiteks võimalust väljasõiduks linnalähedasse sadamarestorani. Nõnda juhtus Kaberneemes ja nüüd on restoran avatud ka naaberpoolsaarel Neemes.

NEEME ON ÜKS ILUS KOHT. Tuultele avatud kivine poolsaare tipp ühes mahajäetud liitsihi alumise majakaga pärineb justkui filmikaadritest. Ilmselgelt maastik, mis oleks meeldinud kadunud Ingmar Bergmanile. Lisame siia juurde veel teele jääva Jägala joa ja vihjetasandil allesoleva Stalkeri tooni joast veidi allavoolu ning Neemest saab

väljasõidukoht, millele on põhjarannikul võrdset leida päris raske.

Erinevalt valdavast osast Neeme uushoonestusest on vana kalatsehhi vundamendile rajatud Ruhe restoran vägagi miljöösõbralik. Kõrge laudkatusega lihtne küüni meenutav hoone on sama karge kui restorani akendest paarikümne meetri kaugusel loksuv meri. Miljöösõbralik on ka menüü – restoran serveerib vaid kala. Mõningane katsumus mereroogadest võõrandunud eestlasele, ent neid, kes seda hinnata oskavad, pole ju ka sugugi vähe.

Restoran pole veel päris valmis. Korralik kohvimasin on veel teel ning puudu on mõned interjööridetailid, mistõttu ruum kajab natuke, aga üldmulje on hea. Lihtne on ilus ja seda teab ilmselgelt ka maja sisekujundajataustaga perenaine Terje Lindau-Kuum.

NIISIIS, TOIDU JUURDE. Ruhe menüü on lühike, ent see on pigem pluss kui miinus. Mitte et heade asjade seast valimine nüüd nii keeruline oleks – pigem näitab see, et köögipoolel valmistatakse just toda head ja paremat, mida turg hooajal pakub. Ruhe puhul isegi mitte turg, vaid paljuski kohalikud kalurid. Menüü vahetub igal nädalal ja vajadusel ka sagedamini.

EELROOGADEST läksid käiku saia ampsud merelõhe, heeringamarja ja suitsuahvenaga, röstitud silmud, õrnsoola merelõhe Kolga lahest ja tuunikala tartar.



Heeringamari
väärib avastamist.



Kulinaarne reis

Grillitud koha oli
väga hea, vaid kast-
me osas oli Tanelil
veidi kriitikat.



Tursakotletid
olid ilusad,
aga natuke
tuimad.



Röstitud
silmud.

Kõik head road, aga üllatajaks oli selles seltskonnas heeringamari, mis vähemalt siinse kogemuse põhjal on alahinnatud toiduaine. Silmud olid ka ägedad, värskelt röstitult neid ju väga sageli ei saa. Lisaks saime proovida tursamaksa suupistet, mida hetkel ametlikus menüüs ei olnud – kui teie külastuse ajal on, siis tellige julgelt. Päris kindlasti üks paremaid tursamaksasid, mida ma olen söönud, võimalik, et suisa parim. Ilmselt värskest tursast valmistatud, muidu ei saaks see nii hõrk olla. Tuunikala tartar oli ka hea, kuid võimalik, et see on Läänemere kaldal seisvas majas nõksu võrra liig eksootiline roog.

PÕHIROOGADEST jäi proovimata beebiforell, nii tursk kui ka koha intrigeerisid rohkem. Meie seltskonna arvamused lahknesid, osa pidas paremaks grillitud koha bulguri ja paprikakastmega, teised praetud turska kitsejuustu-köögiviljavormiga. Vaidlema võib vist jäädagi, aga üks on selge, Ruhe ei ole koht, kust tulla otsima elu erilisimat maitseelamust.

Siinne köök on väga lihtne ja siiras ning just seetõttu ka hea. Kummardus siinkohal peakokk Jaanus Kohole, kes on varem sööjaid rõõmustanud peakoka omast vähem eksponeeritud positsioonis Boccas ja La Bottegas. Ja et nüüd liigseks kiitmiseks ei läheks, siis tuleb mainida, et menüüs leidunud tursakotletid ei olnud sedavõrd head kui filee.

MAGUSTOITUDEST pälvisid sööjate rahulolu nii maitstud kook kui brülee, aga aplaus ja kestdvad

ovatsioonid lähevad jäätisele ja täpsemalt punasesõstrajäätisele. Loomulikult olid väga head kõik kohapeal valmistatud jäätised, aga seda suve ja sartsu, mis selles punasesõstraisendis leidis, ei trehva just kuigi sageli.

Ruhe teenindus oli tasemel. Palgal on isegi hea restorani kogemusega ja väga asjalik sommeljee ja juba see näitab, et teatud lattu on paika pandud. Loodetavasti see ka nii jääb.

Ruhe on koht, kuhu läheme kindlasti tagasi. Vaatame, kuidas läheb merest vaid mõneteist meetri kaugusel kasvaval õunapuul, kes on kahtlemata vapraim oma liigi esindaja kogu maailmas, ning tuleme siia restorani päris kindlasti nautima ka sügistorne. Restoranipere lubab mere välja valgustada, et külalistele toidu saatel looduse stiiliat serveerida.

AH JAA, SEE NIMI. Ruhe võiks olla olla käändesse asetatud ruhi, ehk siis ajalooline künaaladne veesõiduk, mille te maja eest seismas leiate. Aga samas klappib koha meeleoluga ka ka saksakeelne sõna *Ruhe*, mis märgib rahu. Valige ise, mõlemad tähendused klappivad selle kohaga kenasti.

P.S. Kalakartlikud ei pea Ruhe restorani vältima. Kui te kenasti palute, siis leiab kokk köögist ka mõne liha, millest üks hää roog valmistada. Toidetud saavad ka lapsed, kes kala suhtes tundlikud kipuvad olema, lasteroa hind on muide eriti sõbralik kolm eurot.

ASUKOHT

Neeme küla Jöelähtme vallas,
Sadama tee
(Tallinna kesklinnast 41 km)

AVATUD

neljapäevast pühapäevani
kell 13.00-22.00

HINNAD

Eelroad 5-10.50 €
Pearoad 9-11 €
Magustoidud 3 €
Laste toidud 3 €



Kuldkaart

- Soodustused Estraveli reisiteenuste tellimisel
- Kingitused kogutud boonuspunktide eest
- Eripakkumised ja soodustused rohkem kui 150 koostööpartnerilt

Kuldkaardiga kogutud boonuspunktide seisu saate kontrollida Estraveli veebilehel "Minu konto" süsteemis <http://www.estravel.ee/kuldkaart>.

Boonuspunktid kehtivad kaks aastat alates kontole laekumise kuupäevast.

Marc & André

20 riigis üle 1000 müügikohaga esindatud Marc Et André Paris (M&A) pakub Foorumi keskuse kauplus-salongis seni suurimat rannarõivaste, ööpesu ja õmblusteta pesu valikut Eestis ning komplektide juurde ka sobivaid aksessuaare. M&A tootevalik on lai ning algab suurusest 34 ja lõpeb suurusega 48. Firma disainib igal aastal ainuüksi rannarõivaste kollektiooni tarbeks üle 300 uue mudeli, mis loomulikult kõik poodi ära ei mahu, kuid mida on võimalik salongis endale tellida. Kaubamarki iseloomustavad kõige paremini kõrge kvaliteet, hea istuvus ja isikupärane disain. Materjalid ostatekse Itaaliast ja Prantsusmaalt, ent disain ja tehnoloogia on suuresti Eestist.

Marc Et André kauplus asub Tallinnas Foorumi keskuses Narva mnt 5 ja on avatud E–L kl 10–20, P kl 10–19. www.marcandandre.com

Püsisoodustus Kuldkaardi omanikele 10% toodete tavahinnast.



Laitse loss

Selleks et hästi süüa, pole vaja suurt rahakotti. Vaja on head maitset ja seda on Laitse loss aegade jooksul tõestanud. Lambaliha, pererahva lemmik, on menüüs olnud algusest peale, nagu ka ehtne borš ja metsseahautis Burgundia moodi. Kogu menüü on koostatud mõttega tekitada külalises ahhaa-elamus: seda ma olen ju söönud, ja seda, ja teist. Lapsepõlves, noorukina, vanaema juures, eelmises elus, eelmises vabariigis – puhas klassika! Laitse loss on oma köögi üle õigustatult uhke.

Laitse loss asub Tallinna-Haapsalu mnt ääres, 35 km Tallinna kesklinnast. Restoran on avatud iga päev kella 12–22, kontakti saab telefonil 671 7555. www.laitseloss.ee

Püsisoodustus Kuldkaardi omanikele 10% à la carte menüüst.

Volga 7

Volga 7 koosneb, nagu arvata võibki, seitsmest osast. Restoran Pingviin on 80-kohaline Eesti esimene linnuliharestoran, Chef's Temple'i nurgakeses saab heita pilgu kööki, kus valmistatakse eriohtusööke. Tartu Vaim Et Supas on linna suurim veinibaar ning Wine Display mugav 30-kohaline sohvabaar vähemalt 70 veiniga valikus. Volcano Martini Baris on peatähelepanu kokteilidel ja muusikal ning Volga 7 kõrgeimal korrusel asub privaatne, kuid mugavalt 35 inimest mahutav Penthouse köiksugu koosviibimisteks.

Lastenurgas saavad end mõnusalt tunda ka kõige pisemad. Volga 7 asub Tartu Küütri 1 ja kontakti saab restoraniga telefonil 5648 0062. www.volga7.ee

Püsisoodustus Kuldkaardiga kogu menüüst 10% (v.a päevapakkumised ja kontserdipiletid).



Büroomaailm

Büroomaailm täitus mullu sügisel juba 20 tegevusaastat. Eesti suurim bürootarvete, -tehnik ja -mööbli müügifirma hõlmab kaheksat kauplust üle Eesti: Tallinnas, Tartus, Narvas, Pärnus, Jõhvis ja Valgas. Kaubavalikus on üle 12 000 toote, mis katavad ka kõige nõudlikuma kliendi vajadused.

Toodetega saab tutvuda e-poes www.byroomaailm.ee.

Püsisoodustus Kuldkaardiga kontori- ja koolitarvetelt ning printerikassetidelt 5%, arvutitelt, bürootehnikalt ja -mööblilt 2,5%.



estravel

25 aastat õnnestunud reise Estraveliga jätkuvad!

Juubelihinnaga lennud:

Brasiilia + 2 tasuta lisasihtkohta
USA idarannikul al **729 eurost**

London al **215 eurost**

(sisaldab äraantavat pagasit)

Juubelihinnaga merele:

Kariibi mere kruisid al **225 eurost**

Laevapilet Helsingisse al **19 eurost**

Juubelihinnaga puhkus:

Päikesereisid kuni **-50%**

Nädal Küprosel al **495 eurost**

Juubelihinnaga reisikindlustus:

Kõik lf reisikindlustused **-25%**

Juubelihinnaga spaapuhkus:

Jurmala spaahotell – hind kahele
standardtoas al **55 eurost**


Pädaste Mõis – hind kahele al **380 eurost**

Kosutav lõõgastuspakett GOSPA-s
al **133 eurost**

Veel juubelipakkumisi: www.estravel.ee

Pakkumised kehtivad kuni 8. septembrini.

Ristsõna

... SURFI-PARADIIS BRITISH MUSEUM					VÄÄVEL LIDUJAD NOU SULTA- NAAT		
		SEKUND BIG ... LONDONI KELL					
				NAMIIBIA ...TANAV ...NEESTIA RIIK OKEAAN			
SAAR L'ANNE- MERES SAKSA EEOPOS				SKANDIN PIKSE- JUMAL LEESOO KUUKORT	...MAES- TIK ...MAIL AJUTINE		
		MUISTSED PERUU ASUKAD JÄRJ- TÄHED					
				ŠVEITSI LINN MADAGAS- KARI LOOMAD	SAINTE ... SUURR. SAAR ATLANDI ... PARVE		
		SOOME LINN ...SILD BASKI RÜHMITUS			VÄSTAR MAESTIK KOOLA P. RIGIMEES	POOLA VOJEVOOD KONIK PEALINNA AASIAS	
				PEPER INGL. K. ... NILESOO LAPIMAA VALD		MICHIGAN JÄRPINE LLOYD THOMPSON NOOT	KIM JONG-... ... PAZ PAS ... CALAIS
							VASCO ... GAMA NÄITLEJA N.+EESN.
		MAKE ... STORE DRAKE'I VAINA POHVAPIIR			MANGU- KAART KALAD PORTUG VUTIMEES		PALUOJA KALMANI OPERETT PR. LINN
		AAFRIKA KORP. DEAUL JUPITERI KUU		AAFR RIIK ... APPIA INGLISMAA LINN			PILL LEITSAK KALA ELUND PUHAS
		LAV-I JOGI ...PHONE LAHT SOOME L.					ROHKEM A... BAND ...2 BAND
		DÉJA-... NATUR LOGARITM KITARRIST NIMETIN.					
				L'ATI ...MAJA SUVILA MI KARTLIK			EESEL, SAKSAK. VILLE- FRANCHE ...MER
					MADJAR "TSEM- PIONIPE ..." KÜMNEV.		EUROPEAN UNION ... LÖÖTUSE NĚEM
				YELLOW ... HUANGHE ROOTSI SUUSAT.			PURTEKA DETAIL VANUS INGL.K. TERVITUS
"KUNIN- GAS ..." VENEMAA LINN					NORD AASIA RIIK ... KIND- LUSTUS		
				NEOPUUM HUNDI... TAIM... ITAALIA AGENT-R			
							...VERE- MÖIS (JÄRVAM) UNGARI LINN
							LINN VÖRTER- SEE KALDAL (AUSTRIA)
		... JÕE SUURSÕO PÄEVA... TAIM					SAKSAMAA LINN ... LA CARTE MENUU

SAADA

õige vastus 18. oktoobrks 2013 rs@criteria.ee ja osaled loosimises, kus auhinnaks on 65-eurone Estraveli kinketšekk.

Eelmise numbri ristsõna õigesti lahendanute seast sai Estraveli kinketšeki Rein Kannumäe. Palju õnne! Me võtame ise ühendust.



MEERHOF

PIRITA TEE 26

LUKSUSLIKUD MEREVAATEGA KORTERID

www.meerhof.ee
müügiinfo: madis@metro.ee +372 5666 7725



BROADGATE CAPITAL



PIKK 36
RESIDENTS

EKSKLUSIIVSED KORTERID VANALINNAS

www.pikk36.ee

madis@metro.ee

+372 5666 7725

viljar@broadgatecapital.com

+372 5645 9526



METRO CAPITAL
MANAGEMENT

Metro Capital Management AS
Viru väljak 2
Tallinn 10111
Eesti Vabariik

tel: +372 619 1830
faks: +372 619 1831
e-post: metro@metro.ee
www.metro.ee

Tasakaalu alus

Tänapäevased toitumisharjumused, liialdamine magusaga, kohvi ja alkoholi tarbimine, suitsetamine, stress, magamatus, vähene liikumine jms teevad organismile happeliste jääkainete tulvaga toimetuleku väga keeruliseks. Aluseline Devini mineraalvesi aitab taastada organismi pH-tasakaalu, neutraliseerida kahjulikke happelisi jääkaineid ning taastada stressirikast tööpäevast või üle piiri läinud peoõhtust.

Devin on esimene tugevalt aluseline (pH 9,1) looduslik mineraalvesi Eestis. Aluseliseks ei ole Devini vett muudetud mitte kunstlikult, vaid täpselt sellisena ta Bulgaaria Rodope mägede südamest välja voolabki. Maapinnale jõuab mineraalidega rikastunud vesi 700 m sügavuselt temperatuuril 44°C. Soovitame juua toasoojana. Loe lähemalt aadressil www.devin.ee

Devin on saadaval Prisma, Selveris, Stockmannis, Comarketis, Rimis, Maksimarketis ja teistes hästi varustatud müügi-kohtades.



pH
9,1

Looduslikult aluseline mineraalvesi